Opus Paschale (Latin)

Sedulius (fl. AD 425–450)

SermonIndex.net / Church Fathers

Contents

Introduction **1**

Liber Primvs **2**

Liber Secvndvs **10**

Liber Tertivs **22**

Liber Qvartvs **30**

Liber Qvintvs **37**

Introduction

Paschalibus te dapibus conuiua quisquis inpertis, accubitare nostris non dedignatus in toris, erectum supercilii depone fastigium si carus aduenies et amicus, nec opus codicis hic requiras artificis sed exigua paruae mensae sollemnia laetus accipiens, contentus adsumens, libentius animo saturare quam cibo. aut si magna potius ubertate rerum caperis opimarum diuitiasque praecipuas deliciosus expectas, nobilium debes cenis satiari doctorum, quorum multiplices referri nequeunt apparatus. illic profecto repperies quicquid maris nutrit unda uescendum, quicquid terrae fecunditas subministrat, quicquid in nubibus pennali corpus libramento sustentat. in ipsis etiam ferculis pretiosa nimis uarietate gemmatis flauescunt nectareis sua mella cum ceris, et aureis adpositus in canistris colore metallo fauus adludit. at nos de pauperis horti seminibus holus uile decerpsimus, quod in rubra testae parapside uoto magis quam splendore cernimur ministrare.

Liber Primvs

Cum poetarum studiosa consuetudo gentilium fabulosi carminis nugas nobilium commendet pompa uerborum, et siue clamoribus coturnatae tragoediae seu ridiculi Getae comica foeditatė uel quibuslibet metricae numeris disciplinae priscorum scelerata temporum gesta, nonnulla etiam probrae narrationis arte composita Niliaci papyro gurgitis calamo perarante contradant: cur ego, qui decacordo psalterio inter beati dogmatis choros Dauiticae modulationis cantus exercens spiritalia reuerenter dicta respondeo, mirabiles Christi salubresque uirtutes pressa uoce reticeam, cum ueritatis opus arripere et fidelis instrumento sermonis dona debeam caelestis gratiae non tacere? nulli siquidem iustius humani cordis et sensus famulatur officium quam omnipotenti Domino, qui sensus instituit, corda fundauit ut deuota semper Creatori materies proprium non relinquat auctorem, cui fabricam sui iuris nec subtrahi conuenit nec perire, cui dicione perpetua in aetheriis arcibus una est cum Patre potentia, par splendoris claritas, communis apicis indiuisa sublimitas, honor aequus, eadem uirtus, sociale fastigium, regnum temporibus infinitum, iugi semper manens aeternitate principium, sceptri societate consors gloria, similis et maiestas. haec est ad salutis domicilium dirigens uia, haec firmis gressibus ad paschalia dona panditur semita. hic nostri ponemus operis fundamenta, huc igitur aegras cuncti mentes aduertite, hanc morbis medicinam letalibus adhibete, quos noxiae disputationis uana serpit intentio et Attici dogmatis insanabilis disciplina Cecropiae sauciat ueneno doctrinae, ut cum uitales auras, diuinae legis spiramenta flagrantis odorem gratiae suauitatis hauriatis, Athenaei paedoris ingluuiem sensu deinceps puriore linquatis. quid tenebrosis erroribus labyrintheos, Thesidae, circumitis anfractus et inuolutis exitu pereunte uestigiis caligantia caecis ambagibus antra lustratis? quid adhuc labruscam bonae uiti praeponitis? quid nitidis saliunculam rosariis antefertis ? quid in lapideis simulacris et aereis figuris inani cultu confidere, an fana profana, ueneranda metallica, proderit animas seruitute damnare? parcite, quaeso, iam parcite squalentibus harenosi pulueris glebis et sterilium nuda perfrui siccitate camporum, ubi numquam grauidis arua uisceribus laborem sudantis agricolae fecunda norunt releuare mercede. nec de caespitis cruenti germinibus toxica letalis suci nutrimenta uellatis, quae cibis semper amica tartareis uitae nesciunt, famulari sed morti. quin potius iucunda florei graminis prata et amoenos beatae sedis accessus per liquidos puri fontis latices introite, ubi uitalium seminum diuinis aquis animata fecunditas nutrit segetem reuulsa sentium asperitate crescentium, quae nimia frugis

ubertate multiplicis Dei queat esse iam messis ac spem futurae mercis aperiens centenis cumulis fructum maxima recondat in horrea.

Omnipotens indinidni Deus numinis et aeterni, qui totum sacro nutu contines mundum, qui machinam caeli tuorum digitorum operatione firmasti et potentis uerbi fabricam condidisti, qui rapidam pelagi fluctuantis insaniam limitem terrenae uicinitatis obruere terminis prohibes constitutis, qui solis radiantis aspectus et cornigeros lunae uultus diei noctique conterminans utriusque luminis uices sacro moderationis libramento dispensas, qui stellarum numerum potestates signa nomina loca cursus ac tempora solus colligis, solus agnoscis; qui rudis terrae membra torpentia per diuersos motus uiuis animasti corporibus, qui hominem fructus arboreos uetita praesumptione mandentem postquam morte condemnas, melioris cibi sacramento resuscitas et a uiperei morsus uoluptuosa fallacia potu sanguinis inmaculati conseruas; qui humani generis nomen praeter quos custos arca munierat repentina surgentis inundatione diluuii mersum penitus ac sepultum ex una rursus progenie multiplicas restitutum, ut mysticae demonstratione uirtutis, quod carnis delicta necauerant, fida ligni protectione uallatum per unum totius mundi baptisma panderes abluendum: illam mihi placidus uiam, illam supplici demonstra nunc semitam, quae ad salutaris urbis moenia paucorum dirigit angusto calle uestigia, Hierusalem scilicet ciuitatem Dominicam, Christi passione nostrum pascha gestantem, ut per hanc corporalis gratiae hospitalitate fungentem ad illam spiritalis gloriae mereamur patriam peruenire, et sit lucerna pedibus meis uerbum tuum, Domine, quo recti fulgor itineris ad illa me florei graminis loca perducat, qua nitidum bonus pastor ouile conseruat, qua uirginis ouis agnum niuea claritate purissimum grex omnis sequitur candidatus. non est uia difficilis, si te ducem praebere dignaberis. omnia tuae subiacent potestati, omnis tuis imperiis natura succumbit et in aduersas species ac figuras iussu dominante pertransit. si uelis glacialibus segetes annuas flauere temporibus, producit falcibus agilem hiems pigra messorem, si uernalis plagae temperie, cum prima florum palla tellus adoperta resplendet, grauidis uineam pampinis iubeas parturire, musteo uinitor in amne tripudians uiscera felicis uuae nectarea temulentae calcis grata propulsabit iniuria: cunctorumque temporum uices mutatis fructibus non rennuent Creatori seruire. mirabilium siquidem diuinorum cana pandit fides indicium et antiqua patrum testis origo priscorum, nec abolenda saeculis aeuo senescente transactis inmortalia caelestium uirtutum signa perdurant. ex quibus metu trepidantis ingenii pauca saltim audaci relatione perstringere uix nostris animis et cordi permittimus inbecilli, ut siluam magnae densitatis ingrediens aliquos enitar extrema digitorum summitate ramos adtingere. nam etsi humano corpori centum simul ora subpeditent centenisque linguarum motibus uox ferrea clamare non cesset, quis cuncta ualeat expedire quorum numeris nec astra caeli densissima nec bibula maris harena conueniat?

Primus, ex quo in claram mundi faciem rerum confusa materies, quae chaos dicta est, uerbo fabricante surrexit, Enoch Deo gratissimus et dilectus uiuacem gloriam consecutus, per innumeros annorum cursus humanae modum naturae transgrediens, nascendo terrae munus impleuit sed morti miraculum, cui subtractus est, concitauit.

Marcebant Sarrae iam senectute membra languentia, et grandaeuo situ sanguis extinctus annosi corporis uenas desperatae prolis sterilitate damnauerat, cum senioris uiri fecundata conubio sinum gelidi repente uentris extendit et tumidis nouo partu praecordiis natum sera felicitate progenitum in spem futurae gentis et populi ad lactei potus ubera mater tremebunda suspendit.

Quem genitor munus Deo obtulit, cuius fuerat in desperatione promissio; stetit puer ad iugulum et factus est aries holocaustum. o sancti mens intemerata pontificis! humana respuit, diuina prospexit, filio dum uitam denegat adquisiuit. Abraham gladium protulit ut feriret, et Dominus sacrificium sibi mutauit ut parceret. grande scilicet gerebatur in hac pietate mysterium, quod pro humani generis uita sponte se Christus mitis agnus offerret ad uictimam.

Loth peritura fugiebat ex Sodoma, cuius uxor incautae praesumptionis audacia, dum respicit quod euasit, mutata salis remansit in statuam non pro sapientia, sed pro poena. nullus enim ad contempta semel mundi discrimina praecipiti rursus cupiditate conuersus iucundae salutis laetitia perfruetur. nec enim dignus est arator ille uentura fructuum fertilitate gaudere, qui sulcum uomeris recto cursu firmandi retro sui uultus auersione confundens praeteriti laboris ordinem dissiparit.

Rubus, innocuis quondam ignibus inuolutus, non ardens uidebatur ardere, cuius materies nec incendiis alimenta praestabat nec circumfusi caloris igne correpta detrimentis exusti roboris subiacebat. ita diuini fomitis temperabatur adtactus, ut blandiente ramis aestuantibus flamma splendor in frondibus cerneretur esse non poena.

Mitis uirgae natura tractabilis in inmitem et intractabilem mutata est draconem: quae uipereos motus tam sinuoso flexa uolumine quam trisulcas uibrando linguas exercens, geminos inimicae fraudis angues absorbuit atque propriam uirgulti speciem rigida rursus mutatione suscepit.

Per media marinis fluctibus profunda latentia reuolutis in geminum latus undis et aequorea diuinitus aedificatione suspensis pedestris turba transiuit. stetit undique pontus ut murus et cognati gurgitis spoliata uelamine tellus permansit nuda, donec populus pelago gradiens absente per pelagus uestigiis hospitam peregrinis aquosae uiam carperet siccitatis. mutauit natura semitam iussa paululum relaxare constantiam, et innumera lubrici salis campos multitudo transgressa rude baptismatis mysterium nesciendo cernebat, quae per aquarum freta salubria duce Christo transiuerat. ita denique propheta cecinit illa significans: uox Domini super aquas multas. uocem igitur uerbum dici quis dubitat? uerbum patris autem Christum esse quis abneget? qui ueteris ac noui conditor testamenti inmensum primae legis abyssum suo patefecit aduentu, quatenus recentiore doctrina tamquam remotis undarum molibus intimis ac profundis sequens aetas nil periculi formidans per callem planae libertatis incederet iam secura.

Quid eiusdem plebis cateruas innumeras in desertis terrarum spatiis et totius uictus sterilitate damnatis cibos angelicos panemque caelestis gratiae referam consecutas, ubi nectareus

aetheriae maiestatis nimbus inrorans populo dapes ex pluuiis et copiosas ex imbribus escas effudit.

Per squalentia rursus uiolentis arua feruoribus sitiens aestuabat exercitus, qua familiari semper ardore negatis fontibus iacens terra languebat, qua spem bibendi pariter ac uiuendi deficiens aquarum natura subduxerat: cum stupentis saxi uisceribus torpor inclusus spumantem subito fluctuanti caute redundauit in laticem siccaeque ieiuni marmoris uenae potum cunctis uomuere multiplicem. his tribus ergo rebus iam magna sui nuntians sacramenta mysterii Christus erat in pelago, Christus in pane, Christus in saxo.

Asella, uile pecus et stolidum, angelicae potestatis uisione perterrita sessorem uerbis adloquitur, et rudentis linguae clamor inconditus humanae uocis affatibus explicatur.

Sol in medio caeli cacumine rapidos anhelantis nammae cursus infrenans contra Gabaon per insolitas diei moras dilato uespere lucem fixus adstrinxit, nec luna suis legibus mota pigrae stationis limen excedens ordinem consueti gressus exercuit, donec gladius uictoris exercitus hostilem funditus amputaret caelestis auxilii coniuratione uirtutem. famulantia denique uidebant ipsa iam sidera per similis uocabuli sacramentum Iesum Dominum nomine praecedente uenturum.

Heliam praeter naturae dispositum corui diurnis epulis transegerunt, alesque uoracis rostri rapacitati subiectus, qui facilem praedam cauo gutturi subministrat, ieiunis morsibus escam deferebat inlaesam. nunc Heliae bonus ac fidus, qui Noe quondam malus ac perfidus in terris abluit culpam in aquarum inundatione contractam. at ille Deo plenus existens, postquam miracula terris plura monstrauit suaque dignum successione per spiritum uelut hereditaria largitate propriae uirtutis munus transtulit in amicum, flammeis raptus equis et curribus per illos clarae serenitatis excessus, qua leuior puri tramitis uia nullos in aetherio campo feruentis rotae sulcos orbita demergente conseruat, dexteriora maioris spatii sic petiuit, ut triumphi caelestis axe resplendens humani limitis metam longa fretus uiuacitate contemneret. quam bene uocabulo pariter conuenienter ac merito Heliae claritati uel nomine fulgentis semitae maiestas arrisit! cui si Graio sermone queat una per accentum littera commutari, sol specialiter uideatur expromi.

i Ezechiae, regi iustissimo, in extremis uitae terminis constituto quindecim Dominus sua pietate uel iure annos addidit ad salutem mortisque claudens patefacta iam limina uitam in Occasu languentem ad ortus reuocauit originem.

Ionas in marinos fluctus anxiae puppis trepidatione iactatus uteroque sorbentis ceti reconditus, non sensit aquas in pelago constitutus, uitale scilicet sepulchrum ne moreretur ingressus, tutusque mitissima sub uoraci uentre custodia depositum dei uidebatur esse non praeda, hostilique salubrius protectione seruatus uenit ad terram uomitu, non carina. cui facto diuersitate contrario nauta feritatem praebuit, fera nauigium ministrauit.

Cum inspirante caelitus Deo trium puerorum una cordis intentio Babylonia sacra contemneret pariter ac negaret durumque mortis exitium tyrannicae legis atrocitate susciperet,

cuius rabies Achaemenii furoris igne succensa torrentem fornacis propriae superabat ardorem, rogos uincti truduntur in medios pyra iuuenes non audente contingere, qui tantum corde feruentes uicerunt imagineum poena deficiente supplicium. o quanta est credentibus salus et gloria! flammis fidei plus calentis restincta torpuit uis camini.

Auctor igitur tam nefandi iudicii dignum facti supplicium non euasit. nam quia uecordi raptus insania humanae pietatis iura dispexerat, ferino uixit ritu per siluas et consortia pecudum sectatus agrestia aulici deliciosa conuiuii, pastus faeno, potatus fluuio permutauit, quem sub huius deformitatis aspectu hirsutum siluis et montibus septem uiderunt tempora peruagatum.

Nec minus Darn postmodum regnatons dum praeteritam furor imitatur insaniam, Danihel, Hebraeorum decus amplissimum, cum feris ieiunio stimulatis includitur et simplicis animae corpus innoxium saeuis uorandum morsibus deputatur. belua tamen facta mitis et placida, ne sanctos artus insano dente laceraret esuriens, coepit amare iam famem; uultusque terribiles rabies mollita submittens atque in saeuis faucibus ira blandior conquiescens genuinae feritatis inmemores praedam seruare docuit tunc leones.

Dic ubi post talia tuae sunt leges, pertinax o natura, qui totiens tibi iura subtraxit? qui translatum nescire uirum iussit infernum, sterili maritae fecundam praestitit senectutem, ad aram sponte uenire conpulit pecudem, muliebrem effigiem in salis simulacra conuertit, ramos incendiis aestuantes non ardere monstrauit, uirgultum soluit in colubrum, per marinos fluctus pedestres patefecit incessus, pluentibus nimbis nectareum manna diffudit, ex arentibus saxi uisceribus undas eiecit, ora mutae quadrupedis humana effari uerba permisit, elementa defixis cursibus longa statione suspendit, uolucrum ministeriis hominem pauit et in caelum corusci equitatus axe perduxit, morienti iam regi tria uitae lustra donauit, feri praedonis in utero portum dedit esse naufragio, rore sidereo puerorum membra proluit in camino, regem uagum dumosa per pascua feris ac pecoribus fecit esse conuiuam, leones praedae parcere et rapinam docuit non amare? nempe rerum omnium conditori, cuius cuncta, seu nota, siue latentia uerbi constant machinis fabricata sui operis subiacent fundamenta; et sequitur iubentis imperium creatura quacumque nutu traxerit diuina sententia.

Heu miseri, qui uanis cultibus inclinati Stultum sinistri cordis officium sculptis a se simulacris inpendunt factoremque proprium relinquentes suae manus uenerantur effigies! quis furor est? quae tanta mentes ludit insania, ut turpem uolucrem, obscenissimam bouem, tortum draconem et semihominem canem homo integer membris adoret?

Solem nonnulli nebulosis mentibus obcaecati rerum genitorem illa uolunt opinione censeri, quia terrarum tractus et spatia clarae serenitatis luce perfundens caeli plagas ac sidera flammigera lustrare uelocitate non cessat: cum ab ipsa potius instabili mobilitate, quam rapidis discursibus uagus ignis exercet, officium constet esse, non deum, quique certae dispensationis ordine custodito nunc oritur, nunc ad occasum horis uergentibus inclinatus uices cum nocte partitur. nec ubique semper est constitutus, quique nulla nascentis uidit

mundi primordia, nisi peracto sine sole die iam gemino prouidus eum genitor a tertiae lucis instituisset radiare principio.

Sic etiam lunae superuacua plerique uota dependunt, quam crescere semper ac minui praefinitis mensium temporibus intuentur.

Sic stellis quoque litare non desinunt, quae depulsae noctis abscessu matutinae lucis uultibus effugantur.

Hic aquarum cultor est, ille flammarum, sed species sibi natura contrarias non audent uicinas efficere, ne propriore discordia aut ignis ardentior latices debiliores exsiccet aut impar undis ingentibus rogus subito moriatur extinctus.

Alius arboreis radicibus aras instituens, dapes adponens ramos ac robora flebiliter orare non cessat ut natos, domum, rura, coniugium, famulos censumque custodiant. lignee, ligna quid obsecras? surdis operam disperdis exclamans, a mutis responsa nihil auditurus expectas, quae domorum constantiam illa tantum ratione sustentant, si securibus amputata pendentia culminum tecta suffulciant, aut focis adhibita sumendis dapibus famulentur accensa.

Nonnulli dementius holerum ueneratores existunt et in hortis numina rigantes arentia transplantatorum se deorum edocent ueros esse cultores. sed plura de talibus referre iam pudet, ne sanctae religionis in pagina dum numerosos stultitiae castigamus errores, aut lilia nimio decore molissima rubus asper exurat aut per uiolaria florentis campi purpurea carduus et spinosis armatus aculeis paliurus exsurgat. igitur increpando iam satis est quod humanis erroribus coli monstra derisimus uel potius tales actus miserando defleuimus. nunc per incepti iuuat ire tramitis institutum montemque sublimem firmo gradu conscendere atque ad urbem, nostrae libertatis auctorem, totarum uirium studio peruenire. ipsa denique tranquillae pacis est domus, ipsa tutum salutis habitaculum, ipsa perpetuum libertatis hospitium. si enim de terrena mortalis regni ciuitate et a mortali fabricatore fundata poeta saecularium ita cecinit litterarum: Et quae tanta fuit Romam tibi causa uidendi ? Libertas... quanto magis caelestium in ciuitate regnorum, quam Deus Dominus instituit fabricator, iura perpetuae libertatis esse credamus, de qua uates ait talium canticorum: aedificans Hierusalem Dominus, et in sequenti nihilominus psalmo similiter explanauit: lauda, Hierusalem, Dominum, lauda Deum tuum, Sion, quoniam confortauit seras portarum tuarum. benedixit filios tuos in te, qui posuit fines tuos pacem, et cetera. audiamus ipsum quoque rerum omnium conditorem in euangeliis suis, sacrosancto sermone cuius esse memorarit hanc urbem: dico, inquit, uobis non iurare omnino neque per caelum, quia thronus Dei est, neque per terram, quia scabellum est pedum eius, neque per Hierusalem, quia ciuitas magni regis est. tamquam si diceret mea, quod apertius dissimulauit exprimere ut humilitate sermonis culmen suae panderet maiestatis. ita enim cum doceret, am-10 monuit dicens: tollite iugum meum super uos et discite a me, quia mitis sum et humilis corde. hic est ubi regia fuluis aula tholis inradiat, ubi petens accipit, quaerens inuenit, pulsanti mox panditur.

Hic ille pretiosus est lapis, qui ab aedificantibus reprobatus in anguli nitet capite constitutus: cuius onus nimis leue sentitur, cuius. iugum suaue plurimum conprobatur.

Igitur per digesta quaedam ueteris testamenti miracula retulimus, quaenam Pater Filii consortio sanctoque Spiritu secum gesserit constituto. per digesta similiter quaedam noui testamenti miracula referemus, quaenam Filius Paterno consortio sanctoque Spiritu secum gesserit constituto, ut deitatis una potentia inseparabili semper uirtute conspicua et simplici maiestate sit triplex, et triplici persona sit simplex. haec est fides uera et firma credulitas.

Hanc salutem infelix Arrius habere contempsit. qui per deuios curui callis anfractus dum rectum nititur Iter auertere, tetram dilapsus in foueam caligantis tartari secutus est tenebrosa, tam sensu uacuus et inanis quam tempore iusti supplicii uentre quoque uacuus fusis uisceribus exspirauit. demens, qui paternae diuinitatis iura, nullius exemplo similitudinis coaequanda, caducis putauit gradibus conparari! inter homines namque carnali lege nascentes filius minor est patre, quoniam pater ipse qui filium nunc praecedit paulo ante filius fuit, et qui filius esse nunc cernitur, eum patrem fieri posse non habetur ambiguum. sic per omnem nepotum seriem noua proles excurrit et auorum ataui senio numerantur ingenti. Dominus, autem, qui uerbum, uirtus, sapientia et totum commune Patris est Christus, de lumine lumen exortum, de solo solus est natus, qui nec Patre minor in aliquo, nec est quo crescat, rebus uniuersis excelsior, quippe qui genitus, non creatus, nomen habet pro summitate Principium: ita enim secundum Iohannem Iudaeis requirentibus sese dixit esse principium. quid est ergo principium nisi cacumen excelsum, supra quod nihil penitus reperitur, semper in Patre permanens, quia semper in ipso permanet Pater, rerumque omnium caput unus indiuiduae maiestatis est Deus, non quod Filius hic credatur esse qui Pater est, sed quia Filius hoc credatur esse quod Pater est, sicut per euangelicam locutus est ipse doctrinam dicens: ego in Patre et Paterinme. deinde consequenter adiecit: ego et Pater unum sumus. Arrius unum dici audiat, Sabellius sumus dici cognoscat; alter a trinitate refugiens, alter ab unitate dissentiens: ambo pares errore licet diuersa sectantes. qualiter gentilium dogmatum suis obuiare dictis inuicem conantur auctores, qui brachia nudis humeris proferentes exerta, nihil docendo tradere sed tantum parati sunt longa disputatione certare, quorum prudentia iacet stulta, quia uana est coram Deo mundanae sapientiae fragilis disciplina. hic plus loquitur, ille plus tacet; hic ambulando disputat, ille stando pronuntiat; alius semper inlacrimat, alius inridere non cessat : diuersis igitur modis par uesania. uidetur in cunctis.

Interea dum uiatici laboris sarcinam sermonibus alleuamus spesque simul ac fides in ardua meum comitantur incessum blandius ad arcis summae fastigium deposita difficultate peruenimus. ecce sacrata crucis uexilla iam radiant, ecce magni regis castra piissima coruscum lumen ostentant flatuque sidereo tuba Dominicae stationis exclamat, militibus suae portae patet accessus: qui militat ingrediatur intrepidus. ianua uos aeternitatis inuitat, quae ianua Christus, scilicet uox paterna. aurea perennis uitae remuneratione gaudebitis qui caelestia Domini uiriliter arma tractatis et in fronte decus affixum, fidelis signi sacra-

menta monstratis. en ego decus et arma caelestia tuae militiae pars minima, bone rex, baiulo consecrata. hic proprias me sedes accipere, huius urbis in moenibus exigua dignum habitatione concede, tuus semper ut incola tuusque uernaculus paruo sanctae mansionis in angulo constitutus inter beati ordinis ciues albo uitalis paginae postremus merear municipalis adscribi. grandia quidem postulo, sed tibi grandia dare subpeditat magnitudo, quem ille magis offendit, qui spem dubiam de tanta pietate conceperit.

Christe uotis annue, uotis arride qui morientem mundum uiuificare festinans caelitus petisti terrena, humanam sumere dignatus effigiem, aliena quidem suscipiens sed propria non relinquens. hoc Matthaeus adortus inprimis hominem generaliter expediuit, Marcus ut leo mirabilis per deserta uociferatus iufremuit, Lucas sacerdotali religionis exordio sumpsit similitudinem de iuuenco, Iohannes aquilae uolantis impetu caelum uerbi maiestate penetrauit. quattuor isti proceres ac praecones una te uoce canentes ceu tempora totidem per latissimam totius orbis spatiantur effigiem. sic apostolici quoque culminis et honoris duodenus apex semper effulgens numeris horas imitatur et menses, ut rebus omnibus congregatis annus tibi militet uniuersus. hinc igitur uetusta memorans antiquae mortis exordia nouam properare delector ad uitam, ut qui fletus seminauimus in Adam laetitiam metamus in Christo et Dauiticam mereamur dicere cantilenam: qui seminant in lacrimis in gaudio metent. euntes ibant et flebant, mittentes semina sua. uenientes autem uenient in exsultatione, portantes manipulos suos.

Liber Secvndvs

Expulerat serpens ille nequissimus de paradisi sede florigera primogenitum dolosis artibus uirum et inlecebris blandi saporis absconditam mortem gustare fecerat mox amaram. nec indignationis diuinae sententiam solus praecepti temerator uitae damno susceperat, sed ab ipso ueniens humana progenies longae mortis fuerat condicioni succumbens. heu, coniunx crudelis et noxia! an ille magis draco perfidus homicida? ille draco perfidus homicida, sed tu coniunx quoque crudelis et noxia. pro dolor! duo tantum fuerant aeterni. postquam crescere coepit origo, tunc periit clademque parturiens a semine detrimenta suscepit. quid illa tempestate numerosa dies ac multiplex, quid felicibus uitae spatiis nongentos proderat annos excedere nepotumque decima senescente progenie sui generis externum sanguinem iam uidere, cum sors humanae condicionis extrema inreparabilis horae supremis cursibus occupata, licet serum nequaquam tamen declinaret interitum, longamque temporum per aetatem uita breuis existens nihil esse diutinum, quod fine clauderetur, ingemeret.

nec huic malo remedium spes ulla promitteret adfuturum, sed primi terrigenae meritum sepulchrale cunctas postremi quoque germinis nationes auida : passim fauce sorberet, nisi pius ille rerum creator et conditor, cui proprium est ueniam delictis infundere quam poenaliter inminere, fabricam sui operis ab ipso debilem fundamento firmius per eundem rursus lapidem dignaretur erigere, ne uidelicet imago quae ad similitudinem Dei facta fuerat uiuens dissimilis haberetur ex morte, munusque uenialis indulgentiae largiretur ac pomis, quae parentes acerba uorauerant, filiorum obstupere dentes arceret donaretque mitissimus ac placatus ut unde mortem peccata contraxerant inde uitam pietas renutriret inmensa, ac uelut rosa suauis atque mollissima de spinoso cespite nascitur nil laesura matrem, quam gratia iucunditatis obscurat: ita de stirpe nocentis Euae Maria sacro ueniente cum lumine primae uirginis luem sequens uirgo di-I lueret, ut quia prior natura uitiis inquinata durae necis fuerat condicioni subiecta, nascente Christo per hominem homo quoque possit renasci per Christum, originalis maculae foeditatem uetusti corporis innouatione positurus.

Haec postquam prophetica saepius nox praedixit et Gabrihel archangelus Mariae iam praesentia nuntiauit, mox puellae credentis in utero fidelis uerbi mansit adspirata conceptio prolesque siderea nascendi sub lege delituit, quae cuncta suo nasci nutu concessit. tumebant uirginis sinus, et fecunditatem suorum uiscerum corpus mirabatur intactum. grande

mundo spondebat auxilium feminei partus sine uiro mysterium, quando nullius maculae naeuo fuscata tenso nutriebat uentre praecordia, genitoris genetrix mox futura.\'

NODUS interea mensis effluxerat et decimi lumen iomortale radiabat claruitque fetu uirgineo spiritalis gratiae manifesta promissio: et uerbum caro factum est et habitauit in nobis, id est, habitauit in homine, cuius se dignatus est carne uestire. infans namque paruus ac maximus, membris scilicet exiguus, deitate praecelsus, per hospitalis templi sinceram defluens castitatem, non laesit corpus abscedens, quod non laeserat cum uenisset. uere diuinae generationis est hoc secretum: testis uirginis partus ostenditur qui materni pudoris custos ingressus clausis uisceribus et conceptus est et creatus. quae nouae lucis illa tunc claritas mundi totius oras impleuit! quae caelo laetitia! quis ille nitor effulsit, cum Christus splendore sidereoó, uelutsponsus procedens de thalamo suo, Mariae processit ex utero! cuius ita species diuina uidebatur gratia praenitere, ut Dauiticus ipsum psalmus ita pronuntiet: speciosus forma prae filiis hominum diffusa est gratia in labiis tuis, et cetera. bene autem prae filiis hominum speciosum forma definiuit, quia licet humanae susceperit incarnationis effigiem filiumque hominis in euangelica praedicatione saepe se dixerit, peccatum nos tamen originale foedauerat, quod ipse non habuit qui suae nos natiuitatis puritate mundauit.s o pietas clemens et facilis ad salutem ! ne nos iugum diuturnae premeret seruitutis pro condicione peccati, Dominus serui membra suscepit. audiamus uocem Pauli dicentis Apostoli: semet ipsum exinaniuit formam serui suscepit, et cetera, quique cuncta uestit ab origine mundi nascentia pannis inuolui sua passus est membra, et cui caeli paruus est limes, terra deficit, maris unda non sufficit plenus mansit in corpore puerili, modico Deus recubans in praesepi.

SaIue, parens optima, tanti regis puerperio consecrata, qui supernis ita iugiter dominatur et infernis, ut eius imperium, potestas et nomen nec initium nouerit habere nec finem, quae beati uentris honore conspicuo simul et mater esse probaris et uirgo. cui nulla penitus aequalis femina reperitur, quae tuum decus similiter praecesserit aut sequatur: sola placens singulariter Christo nulli compararis exemplo.

Tunc angelici iucunditate sermonis pastores primi gregem suum nocturnis uigiliis reseruantes natum Dominum cognouerunt, ut et pastoribus pastor mundi claresceret et inter greges agnus genitus appareret. igitur ut euangelicus sermo testatur, ita pronuntians: et subito facta est cum angelo multitudo militiae caelestis laudantium Deum et dicentium: gloria in altissimis Deo et in terra pax hominibus bonae uoluntatis. ostendit Euangelistae fidelis assertio, de cuius ageretur hic regno, quando caelestis militae multitudo Deum laudat in Christo, ut licet humana fuerit pro matris condicione creatio, deitatis tamen una communio Patrem cognosci demonstret in Filio. dicebant ergo: gloria in altissimis Deo. utique in altissimis gloria Dei permansit, unde Christus ueniens non recessit. et in terra pax hominibus bonae uoluntatis. terram credendum est homines nuncupari, de qua sumus Domino fabricante plasmati, qui Adam increpans dixit: quia terra es, et in terram ibis. tunc enim terra nostra pacem meruit post illud bellum ferale quo cecidit, quando Christus terram nostrae carnis adsumpsit. nam si terram in hoc loco campos arbitremur dictos et montes,

quam pacem potest habere uel praelia muta moles et pigra? in homines ergo specialiter pax illa descendit quos bonae uoluntatis capaces inuenerit, ut ubi studium sinceri propositi renum scrutator et cordis esse conspexerit, illic domicilium suae delectetur instruere mansionis. pax est enim et ratio melioris arbitrii contra spiritum carnis non fauere certamini, sed utramque materiem concordi iugiter puritate cum spiritus dominatione seruare. nec debemus tantum de carnis inbecillitate diffidere, ut de caelesti uideamur auxilio desperare. omnipotens enim Dominus Iesus Christus, qui Dei mediator et hominis adprobatur, ut excusationem nobis corporeae fragilitatis auferret, studium nostrae tantum uoluntatis inquirens, perfectionem boni operis suae maiestati seruauit. apostolica namque doctrina sic explicat dicens: uelle adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio, quia uidelicet nostrum est bonum uelle, Dei perficere qui pacem suam hominibus bonae uoluntatis infundit. diuinus deinde sermo prosequitur dicens:

Cum ergo natus esset Iesus in Bethleem Iudae, in diebus Herodis regis, ecce magi ab oriente uenerunt Hierosolimam dicentes: ubi est, qui natus est rex Iudaeorum? uidimus enim stellam eius in oriente et uenimus adorare eum. audiens autem Herodes rex turbatus est et omnis Hierosolima cum illo. et congregans omnes principes sacerdotum et scribas populi sciscitabatur ab eis ubi Christus nasceretur. at illi dixerunt: in Bethleem Iudae. sic enim scriptum est per prophetam: et tu Bethleem, terra Iuda, nequaquam minima es in principibus Iuda. ex te enim exiet dux, qui regat populum meumlsrahel. tunc Herodes clam uocatis magis didicit ab eis tempus stellae, quae apparuit eis. et mittens eos in Bethleem dixit: ite et interrogate diligenter de puero. et cum inueneritis, renuntiate mihi, ut et ego ueniens adorem eam. conuenienter scripturarum sanctioni concordans Christi natiuitas ab oriente fulgebat, quia implet quod Zachariae designat oratio: uisitauit nos oriens ex alto. nam et Dauiticus similia continet psalmus: in sole posuit tabernaculum suum cetera. per solem uero significat orientem, de qua regione semper oritur dies. quid igitur, Herodes, astutius furis? quid dementer insanis? Christum siquidem lingua profiteris, corde persequeris mentemque tetram et nebulosae caliginis obscuritate damnatam iucundi uultus serenitate dissimulas. Christum namque mandas inquiri non adorandum religione quam fingis, sed necandum fraudibus quas moliris. erras nimis et falleris illum credens tibi succedere, qui regia primus dominatur in sede, qui nec succedit penitus nec decedit, sed aeternus solium suae possidet maiestatis, legemque legis ac neglegis qui regi regum tua regna minitaris. caret uerbis haec culpa, caret excusatione perfidia: hunc enim conaris extinguere, quem te promiseras adorare. minus forte deliqueras, si de Christo nihil quaereres, quatenus homicida. tantum uelut ignotum hominem persequendo, non etiam sacrilegus esse Deo uidereris offenso. nonne legeras eum Dauitico cantico sic monentem: nolite tangere christos meos et in prophetis meis nolite malignari? cum ergo diuinae praeceptioni parere necesse sit, ut neque christi eius neque prophetae maligna quicquam inprobitate sustineant, quia uidelicet spiritali consecratos unguento nefas grande sit contumeliose tractari: quale nomen habebit hoc crimen, at ipsum Dominum Christum, a quo christi sunt nuncupati, ipsum uerum prophetam, a quo uerax prophetia descendit, tuis ambias dolis interfici? nonne Dauid, mandatis Domini seruientem, debuisti sectari, qui Saul in

speluncam, qua latebat, ingressum dum cogeretur extinguere [ita respondit:] absit a me omnino hoc, mihi non contingat a Domino, si fecero uerbum istud Domino meo, christo Domini mei, ut inferam manum meam in eum, quoniam christus Domini hic est. et ille quidem pepercit inimico se uolenti perimere. tu autem insidiaris Domino, qui mundi natus est ad salutem. quodsi nullis ut immemor ueterum tangebaris exemplis, ob hoc saltim parricidalis conatus debueras arma relinquere, ne sceptri quod gerebas deiceres potestatem, qui unctus agnosceris persequens unctionis auctorem. ne tamen nominis tui cruenta perfidia tanti sceleris a satietate discedat, sub honore crucis aetherio, sed crimine tuae gentis inferno, quod frustra saeuiens tu moliris Herodes alius post uidebit.

Euangelicum ergo sequens ait ita capitulum: qui cum audissent regem, abierunt. et ecce stella, quam uiderant in oriente, antecedebat eos, usque dum ueniens staret supra, ubi erat puer. uidentes autem stellam gauisi sunt gaudio magno ualde, et intrantes domum inuenerunt puerum cum Maria matre eius et procidentes adorauerunt eum et apertis thesauris suis obtulerunt ei munera: aurum tus et myrram. quid est hoc, ut praecederet eos stella quam uiderant, nisi ut ducatum parui sideris intuentes materiem pleni luminis inuenirent? adorauerunt autem quia uere uenerant adorare, quod Herodes se mentiendo facturum non meruit obtinere. nisi enim ueris adoratoribus Deum non conceditur adorare, sicut ipse Dominus noster ad Samaritanam mulierem locutus est dicens: uos adoratis quod nescitis; nos adoramus quod scimus, quia salus ex Iudaeis est. sed uenit hora et nunc est, quando ueri adoratores adorabunt Patrem in spiritu et ueritate. nam et Pater tales quaerit, qui adorent eum. licet ergo Dominicae uerba doctrinae manifesta sint et aperta, quod Deum nisi ueritas non adoret, debemus tamen uim sermonis diligentius perscrutari, quid sit uenit hora et nunc est, quando ueri adoratores adorabunt Patrem in spiritu et ueritate. arbitror itaque iuxta sensum, quem meae Dominus paruitati largitur, quod per significationem praesentis temporis, quo se palam mundo monstrauit, in se Patrem dixerit adorari. sic enim sequentibus patefecit alloquiis dicens: iudicium omne dedit Filio, ut omnes honorificent Filium, sicut honorificant Patrem. magnifice uero postquam dixit in spiritu, adiecit et ueritate, quoniam spiritum Dei gerentes ueritas sequitur, alienum fallacia comitatur. declaratur et aliud in hac magorum persona mysterium: per illos namque gentiles et aduenas ad se Dominus noster Iesus Christus ingressos gratiam futurae legis ostendit, quod omnibus ad se gentibus ueniendi aditum iam pararit. ita enim et per prophetas suos et per se ipsum noscitur elocutus. per prophetas quidem licet saepius ista praedixerit, Dauitico tamen testimonio sic explanauit: Dominus dixit ad me: Filius meus es tu, ego hodie genui te. postula a me, et dabo tibi gentes hereditatem tuam et possessionem tuam terminos terrae. mirabilem gentes hereditatem dixit, quia per noui gratiam testamenti Domino parabatur adquiri. per se autem ipsum in euangelio tamquam bonus pastor ita promisit: et alias oues habeo, quae non sunt ex hoc ouili. et illas oportet me adducere et uocem meam audient et fiet unum ouile et unus pastor. nec deuotionem munerum diuino caruisse nutu credamus. nam per illas species merito uariae significationis oblatas Christi potentia patuit declarata. aurum namque diligentius inquiramus quid pronuntiet adtributum? sine dubio tam praeclara materies et opulentia metallici splendoris inradians utpote regi mem-

oratur inlata. sed et in hoc rege duplicem fatemur esse substantiam: Christus enim et spiritaliter regnat in caelis, et carnaliter natus est rex Iudaeis. turis autem munus, quia religioso libamini illud olim proficiebat incensum, Christo datur ut Deo; myrra uero, quia tumulandis est apta corporibus, humanam morituro per carnem sepulchralem traditur ad honorem. ipsa quoque trinae quantitatis oblatio cultum catholici dogmatis pronuntiabat ex numero, quippe Deus omnipotens, qui praesentia praeterita conspicit ac futura semperque manet mansit iugiter ac manebit, triplicis in sua deitate uirtutis in eorum temporum cursu rerum omnium posuit fundamentum, quamquam praesentia sub eius oculis semper uniuersa consistant, qui nec uetustatis senium nec iuuentutis suscepit incrementum, sed qui semper quod est idem esse non desinit. nam potestatis suae nomen excelsum Moysi sollicite perquirenti, ut Israhel populo nuntiaret, de flamma rubi non ardentis hoc edidit: ego sum qui sum, et dixit: sic dices ad filios Israhel: qui est misit me ad uos. in euangelio nihilominus ad Iudaeos Abraham sibimet praeponentes antiquitate sic inquit: amen amen dico uobis, antequam Abraham fieret, ego sum. uide distantiam utriusque substantiae, Deum discernentem et hominem. de Abraham dixit: antequam fieret; de se ipso non dixit ego fui, sed ego sum, quoniam diuinitatis esse est non fuisse, quae uiua semper aeternitate consistens. nec initiis oritur nec terminis explicatur. tempus enim a Deo est, non Deus a tempore.

Lectionis itaque sermo prosequitur: et responso accepto in somnis, ne redirent ad Herodem, per aliam uiam regressi sunt in regionem suam. debemus igitur imitari nos etiam magorum facta, fidelia, et sicut illi somnio crediderunt, nos euidentissimis aspectibus iam credamus, quatenus qui Christum signo crucis praelucente repertum meruimus adorare eidemque de thesauris nostri cordis munera trinae laudis offerre iam minime reuertamur ad huius mundi principem, qui nos ante seduxerat, deceptorem, sed priorem semitam relinquentes per illius callis secreta pergamus, qui ad caelestem patriam gressus dirigit confidentum..

Dehinc talia per ordinem gesta narrantur: tunc Herodes uidens, quoniam inlusus esset a magis, iratus est uidens et mittens occidit omnes pueros qui erant in Bethleem et in omnibus finibus eius a bimatu et infra secundum tempus quod exquisierat a magis. igitur a magis, quos crediderat inludendos, inlusus dissimulatos motus ira praecipiti rex impius publicauit, si Y regem dici conueniat, qui nec pietatem tenuit, nec suos regens animos temperauit, sed tamquam leo saeuissimus et cruentus, cui si tener quiuerit forsan agnus auferri, in totum parui sanguinis gregem impetus ferinos exercet pecusque mollissimum mandit, lacerat, decerpit, extinguit; stant eminus fetae miserrimae pignora uocantes frustra iam perdita crebrisque balatibus inanes auras exagitant: sic Herodes Christo stimulatus ablato paruulorum cateruas elidere sanguinulenta non destitit tyrannide. quonam, rogo, crimine simplex morti turba succumbit? cur qui uixdum modo sunt geniti, digni sunt iam puniri? furor est in cruento rege non ratio, qui primis uagitibus inimicus et innumerum patrare nefas adgressus, puerilis milia mactauit aetatis unoque luctu tot simul genetrices orbauit. haec effusam uultibus comam miseranda dilacerans crinalis damni foeditate nudum uerticem sauciabat, illa madidas lacrimosis imbribus genas unguium proteruitate sulcabat, duris alia pectus sanguinulenta uerberibus, infelix mater nec iam mater super unici gelidum corruens cadauer extincti per abscisas uberum uenas lactis copiam cum cruore fundebat.

nemo calamitatis illius tam uarias tamque multiplices potest imagines expedire, ubi diuersis generibus lamentorum dolor aderat non diuersus. quis tibi sensus, quaeue fuerit mentis intentio, non iam tyranne, sed lanio ? quos fremitus eructabas accensus, cum insontium uulnera paruulorum ex arce summa prospiciens uastum pelagus lacrimarum cerneres inundatione collectum? inter necatos tamen infantes, quos occubuisse certum est non perisse, quam quam Christus afuerit, absens esse non potuit, qui periculis sanctorum semper insertus, alienis pro se corporibus inrogata pio motu sentit ipse supplicia.

Cumque iam aetate proficiens annos duos gereret supra decem, cuius numeri de carne traxerat quantitatem, aeuum scilicet temporale humana ratione percurrens, senioribus seniorem sese prudentia, magistris magistrum pandebat esse doctrina ut, legis suae manifestus interpres quantus esset, inferior demonstraret.

Nec post longam temporum moram (quaenam potest esse temporibus, quae uolucri cursu fugacia nondum ueniunt, iam recedunt) ut euangelista significat, ipse Iesus erat quasi annorum triginta, ut putabatur filius Ioseph. praeclare nimis utrumque uerbum quasi et putabatur diuinitati seruauit; sicut enim quasi triginta uidebatur annorum, cum sit aeternus, ita Ioseph filius putabatur, cum sit ex uirgine procreatus. tunc Iordanis ad fluenta baptizandus accessit expetens quod uenerat ut donaret, abluendus qui uenerat abluere. hunc Iohannes Baptista conspiciens, quem matris in utero senserat, dum lateret iam Christi conscius adfuturi, prophetiae munus exercens, licet loqui non posset, tamquam muti patris a silentio temporali descendens, proclamare coepit et dicere: ecce Agnus Dei, qui tollit peccatum mundi. cum dicit tollit, ostendit eum non habere quod tollit, quod quidem tulit non ut ipse gereret sed ut ipse deperderet. sicut tenebris nocturnae caecitatis ortum radiantis diei subito uidemus infundi, nec tamen caliginis tactu, quam decutit, splendoris sui gratiam lux amittit, ita Dominus Iesus Christus, humani generis delicta suscipiens non tenuit, sed fugauit. nam ut ignis metalla sordium consumptione clarificat, ita nos ab originali contagione sua bonus opifex flamma mundauit tunc inmaculatus aquas ingressus in se nostram lauauit iuluuiem nihil habens proprium quod lauaret. ipsos denique latices sacri corporis maiestate purificans beauit gurgitis famam, honorem Dominici baptismatis consecutam. senserunt tremendam deitatis undae praesentiam, pontus recessit a litore, fluuius remeauit in fontem. de quibus propheta cantitans haec designat: mare uidit et fugit, Iordanis conuersus est retrorsum. quid est, mare, quia fugisti, et tu, Iordanis, quia conuersus es retrorsum?

Euangelioae leetionis ergo teitus ita prosequitur: baptizatus autem confestim ascendit de aqua, et ecce. aperti sunt caeli, et uidit Spiritum Dei descendentem sicut columbam uenientem super se. et ecce uox de caelis dicens: hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene conplacui. consideremus attentius, quantum reueletur et in hoc loco mysterium. postquam enim Dominus de aqua baptizatus ascendit, mox aperti sunt caeli. quomodo mox aperti, cum Christo, cui super sidera semper est domus, numquam caelum uideatur obclusum ? sed arbitror, quantum pietas eius meis sensibus adspirare dignatur, quod ideo tunc aperti sunt caeli, quando Dominus ab aqua baptizatus ascendit, ut suis misericors doceret exem-

plis homini, cuius effigiem sumpsit, caelorum regna tunc pandi, cum meruerit spiritalis aquae consecratione perfundi. quod autem Spiritus Dei super eum in specie columbae descendit, ostenditur quanta sit eius bonitas, mansuetudo, simplicitas per uolucrem fellis amaritudinem non habentem. et ne corporaliter uisus esse nesciretur Deus, uoce Patris asseritur dicentis: hic est Filius meus dilectus, in quo mihi conplacui. praeclarus iste dilectionis affectus plenam catholici dogmatis continet firmitatem unamque Patris et Filii pronuntiat esse uirtutem. caritas enim, quae in Deo consistit, a similitudinis et aequalitatis spiritu non recedit. nam qui dixit sui lege mandati: diliges proximum tuum tamquam te ipsum, docuit diligentis et dilecti nullam fieri oportere distantiam. nam et in sequenti uerbo quod addidit: in quo mihi conplacui, intellegitur potestatem unius deitatis explanasse communem. plus est enim conplacui dixisse quam placui, quia conplacui conuenientiae uerbum est et geminae cernitur adhaerere personae. quod ideo uox caelestis expressit, ut et Pater in Filio et Filius conplacuisse uideatur in Patre. nam et ipso tam Paternae uocis quam Filii baptismatis uel Spiritus aduolantis congregato consortio trinitas uno fulsit ex Deo, quo dignus non meretur existere qui non numerauerit unitatem.

Tunc Iesus ductus est in desertum a spiritu, ut temptaretur a diabolo. et cum ieiunasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus, postea esuriit. et accedens ad eum temptator dixit ei: si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. igitur temptabatur a diabolo, fidei semper inimico. nemo enim manifestam sibi rem discutit, nisi qui, fallaci plenus ingenio, compertae ueritati non credit sicut ipse diabolus, qui postea quam Iesum paterni claritate sermonis Dei Filium esse cognouit eiusdemque potentiam singularem quadraginta diebus et quadraginta noctibus nihil uescentis expauit (licet Moyses similiter et Helias totidem dierum sustinuerint noctiumque ieiunium, sed illos alieno fultos auxilio quamquam suo merito nouerat haec fecisse, Iesum propria cernebat operari uirtute), spem repente uanissimam stultae temptationis arripuit, quia Dominus esuriuit. nec audebat adgredi diuinitatem, nisi mixtum uideret hominem. mox antiquas molitus insidias ciborum, inprobos dolos fallacia suscitauit adsueta demonstransque lapides, suas. magis epulas, serpens ait: s i filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant, quasi non posset hoc facere, qui tale iugiter opus exercens de saxeis terrae uisceribus producit segetem frugali uictu praegnantem et spicea messium densitate cautis nutrimento crescente panis uberem cibum de lapidum fecunditate largitur. sed maluit sapientia singularis gloriam mirabilis facti contemnere, ne repetitionem temptationis admitteret. Deus enim credentes suscipit, temptantes excludit. nam populus Israhel ob hoc legitur Deum offendisse quam maxime, quia beneficiorum eius oblitus, temptare ausus est eum, ut cum desperatione peteret epulatum. de quorum et Moyses in libris suis incredulitate non tacuit et Dauid ita memorans breuiter explanauit: et temptauerunt Deum in cordibus suis, ut peterent escas animabus suis. et male locuti sunt de Deo et dixerunt: numquid poterit Deus parare mensam in deserto? et cetera. quid enim illi potest esse difficile, qui pro inmensa rerum omnium possibilitate uocatur omnipotens? respondens ergo Dominus Satanae sic dixit: scriptum est: non in solo pane uiuit homo, sed in omni uerbo, quod procedit de ore Dei. apta nimis et competens data est inimico responsio. nam percunctanti, si filius Dei esset, uelut homo respondit, quatenus per eum potius uin-

ceretur, quem uidebatur adgressus. quo audito fractus et debilis, arma tamen audaciae non deponit. et duxit illum diabolus et ostendit illi omnia regna orbis terrae in momento temporis et ait ei: tibi dabo potestatem hanc uniuersam et gloriam illorum, quia mihi tradita sunt, et cui uolo do illa. tu ergo si adoraueris coram me, erunt tua omnia. quid mirum, si peruersa locutus est miser, qui ne rectas uias incederet serpentis torti sumpsit effigiem, regni fragilis et caduci Christum aestimans cupiditate contingi, qui ualidum potius et aeternum suis uenerat conlaturus? aut ille diuitias dignaretur saeculares adquirere, qui docere uenerat ut perirent, monstrumque caelo deiectum adoraret, cui thronus est caelum, terra subpedaneum, mundus omnis obsequium, quem nullus audet aspicere et cunctae submissis uocibus laudant super sidera potestates. at iterum Dominus eum tali responsione confundit dicens: scriptum est: Dominum Deum tuum adorabis et illi soli seruies. adhuc ex humana cernitur respondere persona dedignatus scilicet infirmum rebellem uirtute maioris potentiae subiugare, licet huius quoque uerbi liuor ille uipereus congressione deiectus nondum posuerit temeritatis ingenium, sed trisulca linguarum uibratione confidens contra uictricem Trinitatis manum tertio caput erigit sauciatum. tunc assumpsit eum diabolus in sanctam ciuitatem et statuit eum supra pinnaculum templi et dixit ei: si filius Dei es, mitte te deorsum, scriptum est enim: quia angelis suis mandauit de te, et in manibus tollent te[, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum]. o quantum caecitatis atque caliginis nigro semper dominatur in pectore, mensque tenebris propriae malignitatis obscura nescit indeprehensam custodire fallaciam! ecce dicens si filius Dei es, ostendit hoc se nescire. cum quaerit dicens iterum angelis suis mandauit de te, confitetur hunc esse, quem cernit, sed ancipitis usus uarietate sermonis simulator ac dissimulator inuentus, mendax suis artibus adprobatur. nec solius fallaciae, sed etiam stultitiae domus est cor malignum. quid enim poterit ineptius repperiri quam ut illum crederet licet alta sublimis templi fastigia et cacumen excelsi pinnaculi saltu formidare praecipiti, qui ut planis uideretur in terris, de summa caelorum arce descendit, de quo clamans Dauid dicit: et inclinauit caelos et descendit, simul humillima continens et altissima non relinquens. igitur deficientis audaciam sic eloquens perculit uox diuina: scriptum est: non temptabis Dominum Deum tuum. hic Dominum Deumque sese iam pandens tales ergo ultra conatus adsumere prohibet temptatorem, suis nos ammonens pius doctor exemplis spiritum, uetustae malignitatis artificem, illic humanis procul dubio subiacere uirtutibus, ubi fuerit Deus simplicitati puri cordis infusus..

Ait ergo lectionis instructio: tunc reliquit eum diabolus, et ecce angeli accesserunt et ministrabant ei. uidetur ut arbitror in hoc diaboli fugientis abscessu et ministerio consequenter angelico quandam paschalis gloriae declarare praecedentibus signis imaginem. nam sicut uictis temptationibus depulsoque diabolo praebuerunt angeli ministerium Saluatori, sic contumeliis Iudaeorum et poenis beata crucis passione contemptis ipsaque, diaboli fructu, morte calcata surrexit ab inferis, euectus est astris et consueto maiestatis imperio Christus ab angelis adoratur in caelo.

Eiin diseipulos ex piscatoribus quosdam sibimet sociauit accitos, humanas deinceps animas piscaturos, quae lubricam sectantes mundi laetitiam tamquam natantes uias ponti fluctuantis incertas per uoluptuosos lapsus uagis cursibus errauerunt, talesque uitae conciliauit

aeternae, quos nec generosa prosapies ortu terrenae nobilitatis inflaret nec nitor eruditae facundiae gloria uanae garrulitatis extolleret, sed quos sanctum uitae simplicis institutum superba nimis humilitate conspicuos caelo faceret iam uicinos. namque Deus omnipotens stulta mundi potius elegit et infirma, rennuens quae sapientia uidentur et fortia, quia sicut scribit Paulus apostolus doctor egregius quod stultum est Dei, sapientius est hominibus, et inbecille Dei, fortius est hominibus. et confestim iterum dixit: quae stulta sunt huius mundi elegit Deus ut confundat sapientes, et infirma mundi elegit Deus ut confundat fortia, et ignobilia et contemptibilia mundi elegit Deus, et quae non sunt tamquam quae sunt, ut ea quae sunt destrueret. quin etiam salutem celerem misericors cupiens adhibere Saluator orandi quoque modum precesque constituit. iudexque piissimus breuiter uult rogari, quo citius annuat supplicanti. sic orandum ergo docuit patrem, suum scilicet pro natura, nostrum uero pro gratia, honorem proprium largitus hominibus, ut quod solus habet egregium cunctis donaret indultum.

PATES NOSTER QVI ES IN CAELIS. qui caelorum perpetem regnatorem patris audemus nomine nuncupare, primum debemus aduertere non separatim singulis, sed communiter uniuersis donum tanti muneris adtributum. nam quamuis semotus a ceteris et secretioribus habitans latenter in locis Dominum quilibet uerbis huius orationis imploret, non inquiet Pater mens, sed Pater noster, quoniam soli Christo debetur hoc uerbum, cuius proprie pater est Deus. quamquam enim in omnibus euangeliis hoc habeatur adscriptum, in illo tamen euidenter Dominus Iesus ipse capitulo iuris sui potentiam singularem docuit a populari permixtione discretam, ubi discipulos confortabat haec alloquens: uado ad Patrem meum et Patrem uestrum. quod ait meum, hanc sibi specialem gloriam congrue uindicauit; quod ait uestrum, generalem gratiam communiter cunctis esse patefecit, et quoniam scriptum est doceant uos terrena quae sunt caelestia, similitudinem faciamus hic aliquam, ut ex humanis diuina capiamus. ponamus igitur quempiam nobilem uirum, cui Filius unicus et aliquanti sint famuli. numquid ob hoc, quia pater familias adpellatur, potest apud eum seruorum ac filii par dilectionis esse condicio, cum et ipse filius dominus probetur esse cunctorum ? nos igitur utimur hac oratione, non Christus, quoniam prece huius supplicationis ipsum quoque deposcimus, qui cum patre unus est Dominus coaeternus. dicentes igitur pater noster confitemur nos omnes in ipso fratres existere. cuius nominis non debemus affectum mutuae caritatis expulsione contemnere nec originalis odii monumenta sectari, quo Cain, germani sanguinis fusor, parricidalis maculae factus est inchoator, sed mansueti spiritus igne feruentes carnalis ponamus nequitiam uetustatis et nouo homine gratulemur induti, ne cum coeperint a caelestibus opera degenerare terrena, tanto patre uideamur indigni, qui Christo nos duce sacra natos adoptione suscepit.\\

SANCTIFICETVR NOMEN TVVM. sanctificatio quae potest aestimari, qua Dominus sanctificari ualeat, qui cuncta sanctificat, nisi at cor pium, mite, placidum, castum ad eius praeparemus ingressum? quatenus tali domicilio delectatus sanctificationis suae in nobis operetur augmentum, quemadmodum ipse Dominus noster Iesus Christus in discipulis se clarificatum esse memorat, qui clara semper diuinitatis luce fulgebat. nam in euangelio secundum Iohannem pro discipulis supplicat patri; inter diuersa. quae prosecutus est

uerba sic inquit: et clarificatus sum in eis, scilicet quia claritatem suam in eis inuenit. ubi ergo et sanctificationis suae signa reppererit, sanctificare se ibidem dicit. pietas enim illa, sine modo mitissima, sibi conferri pronuntiat quicquid suis famulis ipsa fructificat. similis itaque sensus ostenditur et ut se benedici praecipiat, cum ipse potius uniuersa benedicat namque trium puerorum in camino canentium ab omni creatura per ordinem benedicendum Dominum generalis hymnus exclamat.

ADVENIAT REGNVM TWM. regnum aduenire deposcimus regnatoris, qui regnare non desinit, ut fallacem huius mundi principem pro praesumpta puniat tyrannide solusque qui solus est suum demonstret imperium, nec morti conscium nec temporibus consumendum. nescit etenim tempus lucis illius dies nocte continuus, ubi fortissimus miles adorato Christo diuersa mundi post praelia uictor existens caesariem beati capitis ornatura perpetuae nobilitatis gratulabitur iam corona. ,

FIAT VOLVNTAS TVA SICVT IN CAELO ET IN TERRA. praecedentis et hic continentiae sensus uidetur intellegi, quod iugibus dies noctesque precibus debeamus exposcere, ut illius caelum terramque uoluntas adimpleat, qui nusquam uult esse nequitiam, quo deiectum caelo diabolum nec terrae patiatur infestum nec terrenam corporis nostri substantiam tamquam limo concretam saeuus coluber ut escam suae uoracitatis inuadat ac pessimis nos suasionibus inuolutos squamosis nexibus amplectatur et ambiat, donec letalibus uenenis inebrians miserabilem uitam lambendo consumat ideoque Dominum deprecemur assidue, ut animam in nobis pariter tueatur et carnem; altera namque caeli pars sumus, altera terrae semen existimus.

PANEM NOSTRVM COTIDIANVM DA NOBIS HODIE. panis alimoniam cotidiani petentibus tripartitus intellegentiae sensus aperitur, quamquam scripturas diuinas sic oporteat omnes aduerti. ergo et secundum litteram specialiter frumentarii germinis panem uescendi uidemur gratia postulare et moraliter ut serui Dominum deprecamur, quo diurnam consequi mereamur annonam, dum tamen utriusque rationis formam de spiritali nouerimus procedere disciplina. ob hoc enim epulas uictuales cotidie iubemur exposcere, ne quid in crastinum reseruantes de diuina cernamur dubitare pietate. quod tamen ita laboriosum probatur et arduum, ut a paucis uiris atque rarissimis talis queat regula custodiri. namque Dominus ipse fidelis in omnibus, qui filios Israhel productos ex Aegypto per annos in eremi sterilitate quam plurimos sabbatico tantum cibo parcentes, cotidianis dapibus gubernauit, hoc et nobis, si fides non deficiat, se daturum euangelicis sermonibus compromisit alloquens suos ita discipulos inter alia quae docebat : nolite ergo solliciti esse in crastinum. crastinus enim dies sollicitus erit sibi ipse. si uero plenius spiritaliter dicta, de quibus loquimur, uelimus agnoscere, sentiemus hunc panem diuinum esse sermonem, a cuius substantiali doctrina si uacans animus uel paululum ieiunus remanet, magnae famis penuriam sustinebit. distantia siquidem non pusilla inter spiritales epulas et corporales existit. has etenim parcius edere, illas numquam praecipimur recusare. hic abstinentia salubris, illic auiditas fit uitalis. denique Dauid meditationem Dominicae legis exercenti die accitos nocte beatitudinem his uerbis praedicat inhaerere: beatus uir, qui non abiit in consilio impiorum, et

in uia peccatorum non stetit, et in cathedra pestilentiae non sedit, sed in lege Domini uoluntas eius, et in lege eius meditabitur die ac nocte. haec enim meditatio nimium saturat et delectat tamquam mellis crassi dulcedo, quae licet aluum cito uescentis adimpleat, nectarea tamen suauitate naturae numquam probatur horrere. audiamus hinc etiam idem propheta quid dicat: quam dulcia faucibus meis eloquia tua, Domine, super mel et fanum ori meo! perfecte uerba legis cibum defi- , niuit intellegi, cum faucibus dulcia dicit esse, non auribus, et super mel et fauum ori, non auditui ministrari. nam et surdi, quibus auditus minime suffragatur, praeceptis caelestibus per oris officium legentes implentur similiter, et apostolus ad Corinthios usus epistola manifestauit spiritales epulas esse doctrinam dicens: et ego, fratres, non potui uobis loqui quasi spiritalibus sed quasi carnalibus, quasi infantibus in Christo lac uobis potum dedi, non cibum. nondum enim poteratis. quia dubitet, quaeso, uel ambigat haec omnia spiritaliter figurata; neque enim fuisse illos infantes ant lactis ab apostolo nutrimenta sumpsisse uel stultus poterit aliquis arbitrari. sed incipientes uerba legis haurire ac paulatim diuinis imbui institutis, lactea uelut infantes bibere primordia scire nos conuenit, quia sicut salutaris cibus est bona doctrina, sic noxius est maligna. ideo Dominus discipulos ammonebat a fermento Pharisaeorum et Sadducaeorum specialiter se cauere, sciens acidi dogmatis uirus totius dulcedinis ubertatem paruo tactu corrumpere, quoniam secundum quod ait idem Paulus apostolus, modicum fermenti totam massam corrumpit: nam etsi corpus Domini nostri Iesu Christi magis esse credamus hunc panem, ab spiritali nihilominus ratione nequaquam noscitur declinare, maxime quia talis epulatio uel talis oratio nulli gentilium, nulli ludaeorum, nisi solis diuinitus traditur Christianis.

ET DIMITTE NOBIS DEBITA NOSTRA, SICVT ET NOS DIMITTIMVS DEBITORIBVS NOSTRIS. si diligentius petitionis nostrae uota metiamur, uel tribuendam nobis indulgentiam uel negandam propriis dinoscimus exemplis. hoc enim sperare iubemur a Domino, quod cernimur dimisisse conseruo, quippe quos sponsio paris eadem condicionis adstringit, ut debitores, sicut esse nolumus, ita nec habere cupiamus. in aliorum namque personis aut absoluimur aut ligamur. quodsi putatur incertum, de quibus debitoribus hic agatur, ponenda est excusationis infirmae materies, et seu fortassis in culpa siue pecunia uel in quocumque tibi frater reus fuerit, hoc relaxa. nam et nos tam delictorum crebra praesumptio, quam pecuniariae quantitatis inhonesta tractatio plurimis ostendit apud Deum nexibus inuolutos. quisquis enim, prout facultas uirium ponderatur, egenti fuerit inhumanus, Deo quae sua sunt infitiatus abiurat, cuius pietas infinita miserorum sic tuetur angustias, ut quicquid pauperi dispensatio benigna largitur sibi profecisse testetur. in uotis etiam quae promittimus, diuina beneficia consecuti debitores existimus, donec ea fideli mente soluamus. haec igitur, quae de pecuniariis dicta sunt debitis, etiam de ceteris peccatorum generibus ac diuersis, quibus aeterno iudicio tenemur obstricti, sentire nos conuenit scientes, ob hoc aerariam similitudinem flagitiis comparatam, quoniam radix omnium malorum est auaritia, sine cuius semine uitioso nulla propemodum scelera generantur in mundo. hic homicidium perpetrat, ut innocenti quod affectauit eripiat, alter praemio sollicitatus accepto mendacis testimonii fit iurator. nonnullos ad lenocinium adulterini commercii coetus foedae redemptionis inpellit alii furto se maculant, alii depositum negant. sunt istis et

plura similia, quibus amica semper fames auri conmilitat. nullum tamen facile crimen admittitur, cui pecuniae ministerium minime suffragatur. igitur diuinae pietatis munus indepti et inpunitatem caelestis indulgentiae consecuti, quod accepimus inuicem non negemus, ne maioribus absoluti, cum parua non resoluimus, maximis iterum uinculis inplicemur, moxque Dominus ille misericors donator, debiti non exactor, qui talentorum nobis decem milia relaxauit, si propter denarios centum senserit nos strangulare conseruum, saeuis tradi tortoribus cuncta iubeat exigendo, inque carceralem detrusi custodiam penitus egredi non sinamur, donec luamus uniuersa usque ad modum ultimi quadrantis amissa.

ET NE NOS INDVCAS IN TEMPTATIONEM. non quod Dominus, qui lucis uia, pacis est semita, in laqueos quemquam temptationis inducat, sed abhorrens diuinis monitis non parentes, cum eos deserit, introire permittit. omnes enim, qui lubrica . sectantes mundi contagia, retibus deliciosis inclusi, luxus blandae perditionis affectant, a Domino, qui purae uirtutis amator est, derelicti pergunt ingredi, qua se temptatio uoluptuosa pertraxerit. ab hac igitur pedem retro nitamur abducere, semitam potius conterentes angustam, quae tenui calle multis incognita caelestium regnorum subit arduam latenter ad portam.

SED LLBERA NOS A MALO. cum liberari nos a malo deprecamur, bonum esse quem petimus, ut nos liberet, confitemur. nec inmerito sectandus iste qui liberat, ille fugiendus est qui trucidat. in hoc enim per bonos fructus arbor est uitae, in illo per malos radix praeuaricationis antiquae. actus namque fructus intellegi euangelica lectio declarauit, ubi Dominus uarias diuersorum mentes aperiens ex suis quemque fructibus id est ex operibus iussit agnosci dicens: ex fructibus eorum cognoscetis eos. siquidem quanta distantia caelum separatur a terris, ignis ab aquis, lumen a tenebris, pax a bellis, uita nihilominus a sepulchris, tantum magnae remotionis abscessu longius bona discernuntur a malis. duplex etenim semper electio deliberationis nostrae famulatur arbitrio, quo uel dextrum teneamus tramitem uel sinistrum, non ignari uel dubii dextram semitam esse iustorum in Abrahae Patriarchae sinu laetantium, laeuam uero profundis impiorum suppliciis deputatam, unde nullus ad alterum per tam grande chaos et abruptae molis inmensum ualeat transmeare periculum. haec est igitur nObis libertas optabilis, ut oues et agni summi pastoris si fuerimus digni censeri, toruos mereamur lupi morsus euadere atque suauissima Christi per pascua largi floris amoenitate gratissima uitam carpere iam securam.

Liber Tertivs

Prima Dominus nuptiis interesse dignatus uirtutis suae documenta patefecit, ubi conuiua praecipuus diuinam reserans potestatem non pasci nisus est, sed pauisse. defuerunt namque uina solemnibus, et inter epularum cumulos ferculis adgregatos tantum uacuati iam calices mera siccitate torpebant. terrenus abscesserat potus uidelicet ut caelestis intraret. conuertit Christus ergo tunc latices in uini speciem transeuntes. amiserunt aquae quod natae sunt, aquis indigentes ad potum, undaque nobilior facta quam genita colorem pariter mutauit et nomen. cunctis denique mustum dulce rubebat in poculis ac per omnium iucunda mensarum captos suauitate conuiuas haustus fluminei nectaris ebriabant. stupebant fontium ministri sex hydrias, quas aquis impleuerant, uino redundante fuscatas subitaque Christi totas feruisse uindemia, quippe qui uitis aderat uirtutis colonatu fructifera, sub aetheriae frondis umbraculo nutriens racemos spiritalis pampini semper amoenitate uicturos.

Dehinc regulos quispiam Domino flebiliter supplicabat, ut aegrum morientis filii releuaret incommodum deque sede corporis anxiantis animam labi prohiberet infirmam. tunc larga diuinae potestatis humanitas, quae credenti nil denegat nec donum dilatione suspendit, quod a comitatu fidei non recedit, plenam puero sospitatem uoce praestitit, sermone concessit. ita namque respondit: uade, filius tuus uiuit. quam imperiosa Domini potestas est, quamque magnifica, quae non uicturum annuit, sed iam uiuere designauit! hoc enim diuinitatis est singulare, ut omne cernat praeteritum quicquid decreuerit adfuturum. \'

Inde per diuersas urbes et compita perque rura, uicos et castra salutiferos gressus accomodans, cuncta depulsis morborum uitiis membra sanabat: cum repente de medio stipantis turbae concilio uaria leprosus infelicitate perfusus et obsceno factus candore miserior Dominum sic inquiens postulabat: Domine si uis, potes me mundare. non fuit supplicis isto parua fides in uerbo, qui suae mundationis effectum in diuina tantum uoluntate credidit constitutum. namque ut eum Dominus sancta contigit manu dicens: uolo mundare, confestim bicolor aegritudo discessit, ponensque maculosae cutis horrorem peregrina corpus caruit foeditate. cernebatur a populis repentino mutatus auxilio sanamque proferens iam figuram uera magis in specie suoque minus agnosci uisus est in colore.

Petri socrum uiolenter affectam correptis igne uisceribus anhela febris urguebat, ualidique lampas ardoris aestuantibus acriter medullis insederat. pendebat sors animae trepidan-

tis ambigua inter funus et uitam, gelidaeque mortis aduentus nimia coquebatur flamma membrorum. ast ubi Dominus aegram periculis inuolutam salutifero tactu uisitauit, letale subito fugit incendium uiuaci fonte restinctum, surgensque mulier sospitata, sedulis officiosa seruitiis, quae modo languerat, sui medici fit ministra.

Quin etiam diabolicae feritatis insaniam a membris saepius humanae misericors conlisionis exclusit, ne in diuinitatis opus insertus saeuiret spiritus non diuinus, passimque cateruis innumeris usum corporis sauciati morbis fugientibus reformauit atque uaria populos clade languoris periculo deficiente subtraxit.

Dehinc litoreM harenosi callis oras obambulans paruae lintris tabulata conscendit ac discipulis comitantibus coeperat transfretare; cumque motu carbasi tumentis inpulsa procul ueheretur a litore iam carina, surgit hiems inmitis et aspera, totum mare funditus procellis exagitans ac puppim fluctu recedente submersam undis iterum tumentibus alleuabat. turbauerat maestos salus desperata discipulos nullumque remedium in sua prorsus arte consistere fateri cogebantur et nautae; cuncti se denique iam perire et aut tabularum trabibus inhaerentes aut brachiali remigio peruolutos scopulosis credebant naufragos litoribus conlidendos. Christus autem, uerus gubernator ac prouidus, modico ceruicali suffultus fluctuanti dormiens quiescebat in puppi, sopitus corpore, peruigil maiestate, quoniam secundum Dauiticam prophetiam: non dormitabit neque dormiet qui custodit Israhel cumque discipulis una simul uoce clamantibus: Domine, libera nos, perimus, exurgit suscitatus, uentis imperat ut quiescerent, mari praecipit ut taceret, subitoque ponti pariter et aetheris inopinata temperies praesentiae proditrix fit diuinae. quid igitur conuenit illa de tempestate censeri? numquidnam pelagus saeuas erexit procellas in Dominum, ant seditiosum flabra luctamen contra suum mouere nisa sunt conditorem?absit ut hoc elementa temptauerint, quod iniuriam ingereret maiestati: sed ut cuncta Christi uirtutibus humili deuotione subiecta potius sentiamus, omne creditur fretum Dominica nauigatione laetissimum, quod uenerit obsequens ac procurrens ex imis undarum sedibus aestu candidiore feruescens. sic etiam leuium praepes natura uentorum puppim, qua Christus insederat, alis uolucri iucunditate diffusis tamquam regia ducis castra coetu famulante uallauerat. neque enim cui uiolentae potestatis licentia suffragatur imperioso facile cogitur obedire domino, sicut aequor et uenti diuinis Christi iussionibus inclinati cursus rapida commotione praecipites languenti subito deposuere torpore.

Interea quieti iam gurgitis Dominus lenitate transueetus relicto nauigio per oram uicini litoris incedebat, cum repente duo uiri saeuissimi torua daemonum legione possessi de sepulchralibus monumentis fremitu prosiluere terribili et ob hoc ferreis catenarum nexibus innodati. heu quam grauis est furoris condicio! qui uim sustinet lacerantis insaniae, illum necesse est et uinculis poenalibus subiacere. conuenienter tamen spiritus ille nequissimus inter busta magis habitabat et cineres, cui nihil est cum uita commune. tunc Domino ueniente perterritus et a sedibus purgatae mentis exclusus, in humanam rursus effigiem, quam Christum uidebat gerere, metuens intrandi licentiam postulare, pecus inmunda sordium obscenitate laetissimum et olentis caeni semper amicitiis inuolutum pro suis adire

meritis impetrauit. quippe niger, hirsutus et horridus, propriae deformitati consimilem studuit eligere mansionem tristisque continuo phalangis incursus gregem peruasit, impulit ac necauit in marina praecipitem fluenta porcinum. nec inmerito diabolus generaliter dicitur inimicus, qui cunctis ita sit noxius, ut et quos odit impetat et quos amat extinguat.

Hinc Dominus nauigio rursus famulante snbuectus natalis soli fines intrauit, ubi quia creator omnium nasci se uoluit, illius regionis oppidum suam patriam nuncupauit. tunc ad eum quattuor uiri ceruices lecto suppositi quendam detulere languentem, uix adhuc hominem, iam cadauer. cuius uita motu corporis carens funeream praeludebat imaginem. ita membra iacentia, resolutis neruorum uinculis ac dimissis, per fluxos artus et saucios morboque marcidae tabis alienos uti propriis officiis non ualebant. quem ut Dominus supernae uirtutis egere uirium restitutione conspexit, a peccatis prius curauit absoluere, quae malorum omnium sunt radices, ut in hominem depulso sordium squalore mundatum tamquam praeparatam sibi salus introiret in domum. dicit ergo iacenti tunc misero, sed felici protinus adfuturo: surge, tolle grabatum tuum et uade in domum tuam. nec moratus ille parere iussis adsurgit, ex inbecilli ualidus, ex desperato confisus, ex moriente uicturus, tollensque lectulum in quo iacebat inmobilis et ipsius arentis ligni robore factus aridior, suis tandem plantis incedens alienis se gaudet caruisse uestigiis grataeque mutua redhibitione mercedis uectorem proprium humeris famulantibus mox reuexit.

Haec igitur Domino faciente miracula principis synagogae filia uitalibus terminis occupata, supremae lucis spiramenta perdiderat iacebatque corpus inmobile, soli iam debitum sepulturae. tunc amissi pignoris clade genitor sauciatus excurrens, cui finis extremus spem generis abstulerat iam florentem, lacrimans ingemensque Domini uoluebatur ad pedes. uix uerba precantia singultu quatiente confirmans, miserere patris orbati, miserere senis, inquiens, destituti. unicam habeo uel magis habui filiam, quae modo deficiens in annis necdum puberibus constituta, paterni mihi nominis cernitur abstulisse uocabula. confer opem et subueni dilapsamque animam membris restitue iam frigentibus, cui totum posse suppeditat, cui totum posse nil obuiat. tales uix ille preces impleuit, et iam Dominus constipatus discipulis et cateruis ad puellae gradiebatur funera suscitandae.

Ibat autem turbis mixta nimio ornoris fluento per annos duodecim mulier sauciata, quae medentibus plura conferens nihilque proficiens, et facultatibus pariter uacuata perdebatur et sanguine. sed ubi credulo iam sani cordis arcano fidelis coepit abundare praesumptio, mediis se cateruis uehementer inseruit paruamque saltim desiderans summitatem Dominici contingere uestimenti latensque posterius ab extrema pendentis ora laciniae furtiuam subito rapuit sospitatem. o quam rebus arduis impetrandis plus est confidere quam rogare! quippe uenit ex corde fiducia, preces ex lingua precesque saepius sine corde funduntur, fiducia sine corde non nascitur. ecce nunc femina longae passionis supplicio desperata uenit ad medicum, non obsecrans, non ingemens, non deplorans, sed tacens abstulit quod quaerebat. stabat in ore muto silentium, et animus clamabat ad Deum. mox undosi sanguinis riuos maior fidei desiccauit alluuio, cunctisque gratiae muliebris ignaris Christum

non latuit sui muneris donum, de cuius fontibus emanauit quod spes confldentis impleuit, furtumque publicans tam fidele donis salutaribus remuneratus est uim rapinae.

Ventum erat interea miserandae domus ad tecta lugentia, funus ubi uirginis inmaturum lacrimis omnium iacebat expositum, coetusque flebilis ac tumultus uniuersa uocibus amarae iubilationis impleuerat. clangebant gemitu modulante tibicines cantus inferis blandientes, et inlaetabilis multitudo discurrens crebris clamosa doloribus aedes confuderat infelices. uetat Dominus fleri somno compositam, uetat ut mortuam lugeri uicturam. cunctis etenim corpus uidebatur extinctum, soli Christo, qui ad uitam uenerat largiendam, sopor apparebat infusus. et hoc quidem ad eius gloriam pertinuit singularem, quod defunctam dixerit dormientem, ut admirabilium scilicet facta uirtutum parentibus monstraturus, minus se donare pronuntians quam donabat, humanae laudis declinaret iniuriam. tunc cadauer inmobile corpusque iam gelidum et frigidae mortis rigore constrictum spiritus igne remolliens imperiosae uocis arbitrio uirginem suscitauit a tartaro semelque progenitam uiuere praestitit bis puellam. stupebant parentes in filia cunctantes credere quae uidebant, subitaeque rei iucunditate permoti gaudio lacrimis plus perfusis genus mutauere plangoris.

Inde peracta recidiuae lucis operatione discedens duos conspicit uiros amissis luminibus, seuciatos, talibus paene uocibus deprecantes: miserere;aoatri, fili Dauid. illam scilicet misericordiam postulabant, ut noctem remouens caligantem extinctis diem uultibus reformaret. quam tutum credere, quam sanum est in Deo studiose confidere! corde siquidem iam uidebant qui Christo gradiente lucis semitam sentiebant. tunc oculi maesta supplicum caecitate compressi, uelut. oleo torpens ignis infuso, tactu micuere Dominico dextraque serenitatis applicita suis.luoernia radiarunt ora. uidentia.

His itaque uix dimissis alius morbis et triplicibus oblatus est inbecillis, qui uoce desertus, uacuatus auditu, per inania raptis usibus membra, plenus solo uidebatur esse daemonio. hunc uersis in contrarium causis Dominus ilico sic curauit, ut daemonio uacuasset eiecto, uoce pariter et audita repleuisset infuso.

Nec cunciatns duodecim quoque discipulis tantundem tradere potestatis iubet eos omnia posse perficere, quae uideant. se fecisse, totisque uirtutibus opulentos mittit ad\' ouium indaginem perditarum, domus scilicet Israhel, quia necdum per omnes iugiter gentes huius nominis disperserat dignitatem. euntes ergo, sic ammonet inter alia quae iubebat, praedicate dicentes: quia adpropinquauit regnum caelo-rum. infirmos curate, mortuos suscitate, leprosos mundate, daemonia eicite; gratis accepistis, gratis date. tamquam si diceret pastorali Dominus cura sollicitus: ego nobis operariis utpote sollertibus commendo cautius greges bonus pastor existens, pro quorum uictuali solacio proprii iuris agros impertio: nullus itaque meis agnis et ouibus uendat pascua meae potestati subiecta. quod ideo prius apostolicae tradidit disciplinae, ut ab eorum dehinc magisterio propagata in posteros deflueret sequentis aeui doctrina sicut ex uno paradisi fonte quattuor leguntur amnes erumpere, de quorum tractibus deriuata per totius mundi limitem flumina uagantur innumera. quisquis itaque deitatis opus exercet, quod non proprium gerit, sed spiritali dignus traditione suscepit, puri muneris gratiam consecutus, puri muneris gratiae sit deuotus, ut dispensator

potius quam uideatur esse mercator et cantico Dauiticae iucunditatis impleto spem sibi uitae sic pronuntiet adfuturae: quia non cognoui negotiationem, introibo in potentiam Domini. nullus namque sine Domini largitate potest habere quod ministret aut unde dona distribuat, si non acceperit quae dependat. Paulum audiamus apostolum similiter haec dicentem: sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei. hinc iam quaeritur inter dispensatores, ut fidelis quis inueniatur. et iterum monet idem doctor et dicit: quid autem habes quod non accepisti? quod-

si accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Synagogam deinde Dominus cum fuisset ingressus, cernit inualidum stupore dimensi corporis mancum, membris seminecem sauciatis, totum nec uiuere nec obire, cuius arentem dextram pigri torporis glacies amputarat, desperatis usibus iam positam. tunc imperioso potenter auxilio palmam neruis cessantibus alienam in calorem sanguinis uenarum motibus animari non arte praestitit, sed iubendo concessit dicens: extende manum tuam, et extendit manum suam, et restituta est ei sicut et altera. uere Dei munus istud est singulare, quod incessanter exercet qui humanae saluti nihil adimit et semper uniuersa restituit.

En iterum lubricus adest ille chelydrus et noxius instaurator ad dolos artium uetustarum, qui liuido ueneno fellis uberrimus, tabo pinguescere gaudet humano, quodque per multos alternis passionibus occupatos saepe uirus effudit, in unius totum membra saeuiendo congessit, cui mentem rapuit, uocem clausit, lumen extinxit, triplicesque simul clades innectens mutum caecumque conpulit insanire. huic misericors totius mundi Saluator, lux nostra, sermo genitoris, obsceno spiritu proturbato nisum reddidit, os mutauit; perque uerbum uerba proficiunt, per lumen lumina reuiuiscunt. \'

Mulier quoque uenerat sospitanda, ueteri magis contracta morbo quam senio, gestu tremula, gemitibus anhela, scapulis curua, uultibus inclinata, semperque despiciens humilem cernua depressione tellurem. quae Domini uirtutibus alleuata post octo iuges annos ac decem membris erecta suspensis caelum tuetur ac sidera globumque solis ardentem aliquando reminiscitur se uidisse. quid differat idola colentes aduertite inter Deum, quem fugitis, et daemonem, quem placatis, si placari tamen is possit, qui laedere non desistit. omnes enim quos ille possidet opprimuntur, quos Christus iugo suauissimae leuitatis onerat alleuantur.

Inde com populum in deserta sese prosecutum ut Moyses typicus et propheta uerus aspiceret antiqua uictus sterilitate deficere, maxime mirandis antiqua solatia reparauit augmentis. tunc siquidem repentinam multae uolucris carnem, duorum modo piscium redundare fecit quantitatem; tunc uberrimum caelo manna diffudit, modo quinque panibus distributis totidem uirorum milibus epulas abundare concessit. ceterae modus turbae delituit mulierum paruulorumque multitudine numerum non habente. quodque magis amplius admireris quisquis ista perlegeris, si necdum tibi nota didiceris, post expulsam saturatae plebis esuriem cophinos ablata duodecim fragmentorum moles impleuit. nec tanta fuit copia cum daretur, quanta fuit in reliquiis iam fastidita cum tollitur.

Interea sub caerulosa aestuantis undae feruores oceano diem suscipiente praecipitem, cum stellatae noctis proximum uesper pallidus nuntiaret aduentum, terris magistro residente discipuli marinum soli petiuere nauigium furebatque pontus expositam flabris aduersantibus in carinam. tunc umbrosae noctis quarta fere uigilia calcatas Dominus super undas obambulans. tumidos spumosi gurgitis fluctus placido comprimebat incessu, sacraque Christi uestigia miti pelagus alluuione lambebat. mirantur nonam subito periclitantes aspectum, pedestri sub calle uias patuisse nauigeras. cunctisque nutantibus, utrum uere Dominus appareret, an oculos metu discriminis obumbratos incerta caliginis simulacra deciperent, Petrus fidei socius et amicus, cui familiaris gratia Christum semper agnoscere concedebat, ut ad eum pergeret postulauit. uocatusque nil trepidans in marina descendit, nulla refluentis undae rapacitate submersus, qui Dominicae manus auxilio subleuatus potentis dexterae tutissimum confugisset ad portum, perque uitreos salsi marmoris campos callem secuit, contra mentem pelagi uiator existens. o fidei crescentis augmentum! pridem retia pauperis contempsit, uitae solatium; nunc ipsam rennuit uitam, quatenus ueniret ad Christum.

Genesar igitur terram coetu comitante discipulorum relicta Dominus naui calcabat, cuius incolae gratum suscipientes aduentum, suos diuersis languoribus impeditos ad diuinam sanandos praesentiam congregabant, ut fimbria saltim uestimenti eius adtacta morbis mederetur asperrimis. et quisquis meruit hoc potiri, compos factus est mox salutis. quam pretiosa fuit haec uestis! uel pretium magis ista non habuit, quae nullo uenundata commercio parui fili muneribus ipsa redimebat uniuersos.

Hinc Tyri Sidonisque praetereuntem regionis itinera mulier Chananaea pro filiae uitio anxiata, quam spiritus ater insederat, suppliciter obsecrabat se canibus postulans exaequandam, qui dominorum mensas sagaciter non relinquunt, ut reliquias delambentes excussas cadentium micarum exiguitate pascantur. uox humillima, sed fides excelsa, quae filia sospite canem transtulit mox in ouem, inque sentibus suae gentis exortam Hebraei graminis fecit introire per pascua.

Alta dehinc iuga montis ascendens populo comitatus innnmero milia claudorum pariter et caecorum, surdos etiam leprososque conuentus ac manibus inbecilles et quicquid aegrum uulgi confluxerat, usum reformauit in pristinum suisque nernis et motibus organa debilium statuit temperata membrorum.

Dumque mirabilis operatione uirtutis agmen refouet sauciatum, dies tertius decurrebat, et in locis arida siccitate ieiunis nullam uictus attigerat plebs defatigata substantiam, geminisque laboribus excitandum languens inedia nutriebat incommodum, si per callem redituris gressibus ingeminantem longam penuriae sarcinam populus sustineret exhaustus. qua miseratione flexus Omnipotens, qui semper largus panis est indigentum ibique cibos impertit, ubi fruges sterilis necessitas abnegarit, paucis admodum modicisque pisciculis et septem panibus comminutis quattuor uirorum milia saturauit praeter feminarum agmen inmensum et paruulorum examen apibus coaequandum. utque magis aliud plus mireris, auctae sunt epulae, dum uorantur, et cibos morsibus enutritos fecunda mensis detrimenta

generarunt. expauit proprias fames fugitiua reliquias septem sportarum cumulis adgregatas, ubi tanti fragminis ubertate collecta uidit paruo de semine messem redundare multiplicem.

Quamuis autem humani corporis Christus a maternae generationis occasu membra uideretur ferre mortalia, latere tamen Deus esse non potuit, quia nec ciuitas in capite montis absconditur constituta, nec ardens cauo ponitur lucerna sub modio, sed altius eleuata uiuacis flammae substantia lumen omnibus administrat. tribus namque discipulis secum testibus in excelsa montis abductis speciem suae gloriae transfiguratus ostendit et uelut igneus solis radiauit aspectus, niuis candorem uestibus imitatus. cur uero diuinae maiestatis splendidissimam claritatem, quam nullius aspectus potest acies intueri, solis et niuium figurae uisibili prudentissimus euangelista contulerit, ratio manifestior edocebit. nihil est in hoc mundo siquidem sole clarius, niue candidius, et ob hoc illud specimen summae diuinitati ratus est conferendum, quia nihil ultra mortalibus oculis probatur esse concessum. in tantum namque Domini fulgor ille praecipuus et solem superabat et niues, ut solem quidem niuesque conspicere facile cuilibet obtutus subpeditet, Christum uero propriae lucis claritate fulgentem cum nequirent apostoli cernere, pronis in terram uultibus concidissent. s o sublimium meritorum grande fastigium, quibus data sunt haec in mundo cognoscere, quae mundus non merebatur aduertere! quid quod et Heliam nihilominus ac Moysen corporalibus ignotos aspectibus oculis interioribus cognouerunt, at maioris fidei ueritas innotescens ilium a et ωıd \'est initium esse finemque monstraret ? ad quem tales prophetae uisi sunt conuenisse, quorum alter adhuc uiuaci senio perfruatur, alterius finalis luminis metam nullus humanae sortis cursus excedat, sidereique sermonis oraculo caelitus prorogato, cum dicit: hic est Filius meus dilectus, in quo bene conplacui, uerbo docuit Christum uox paterna progenitum.

At postquam corporeum Dominus resumpsit aspectum carnisque uelamine rursus aetheriam praetexit effigiem seque palam populis demonstrauit, quidam repente uir humilis, genibus inclinatus, maerore deiectus, supplicans sic orabat: unicus mihi, Domine, superest filius, si superesse dicendus est in confinio mortis uitaeque suspensus, quem spiritus nimium debellat inmundus eumque dilacerans aut flammis exurere aut in aquis nititur molestis frequenter extinguere, multisque fatigato periculis terminum machinatur extremum. hunc, oro, depulsa mentis insania mihi redde uel sibi, ne potestas inimica luci et caeca misero uitam subtrahat desperatam. haec adhuc fletibus ille gemituque fundebat et Dominus pio iam pectore puerum sospitabat. tunc praedo furibundus et turbidus, qui male tractatam iuris alieni fabricam diu uexauerat, peruasae domus habitaculo migraturus, in iram stimulatur accensam correptaque membra discerpere Domino uetante non praeualens in inferna puero peruolauit inlaeso.

Rex etiam qui solus est regum et dominus probatur esse dominantium, tributum non dedignatus inferre caesareum, de marinis fluctibus piscantem Petrum iubet erigere natantem didragmatis aurei portitorem. tunc mobilium uelox habitator undarum uorauit tremulas hami decipientis insidias, a genuinisque aequoribus calamo flagellante suspensus piscisque

uilissimus diuitem deferens pensionem pluris ualuit honore ponderis alieni quam proprii. quantum hoc nihilominus facto suae nos Christus imitatores esse uoluit doctrinae, qui cum rennuere posset indignam huius praebitionis iniuriam (utpote cui nihil erat sociale cum plebe, nisi ut salutaribus cunctos beneficiis adiuuaret), maluit superfluum munus exsoluere, quam petenti cuilibet aliquid abnegare, ut iustitiae conditor et magister, qui dixit: omni petenti te tribue, primus instituta suae legis impleret.

Cumque simpliciter, ut solebant, eum perconta.rentur apostoli qui maior in caelorum posset regno censeri, tamquam Deus doctorque mirabilis omnibus humilem respondit esse potiorem, cunctosque praecellere qui cunctis sese nouissimum praestitisset, uelut puer infantulus, quem spiritalis exempli gratia tenebat in medio constitutum, aeui scilicet pusilli uel teneri, sectandum praecipiens ingenium, non aetatem, quoniam anni uidelicet infantiles exiguae paruitatis nec mundanae pompae quid diligunt, nec honoris ambitione tanguntur, nec tumore superbi fastus inflantur. ideoque uitae simplicitas inclinatae, quantum uicina fit solo, tantum uicina fit caelo: mens enim uergens erigitur, erecta diuergitur; inferiorque cordis incessus, quo descendere nititur, sublimatur. humilem namque Deus et pauperem de stercoribus erigit et potentum societati coniungit: ceruicem diabolicae uero superbiae de caelesti dignitate praecipitem in squaloris tartarei profunda deiecit. ita namque lectio diuina proloquitur: humilibus Deus dat gratiam, superbis autem resistit. et iterum similiter memorans dicit: suscitans a terra inopem et de stercore erigens pauperem, ut collocet eum cum principibus populi sui. omnis enim paupertas humilitatis est socia. audi Salomonem dicentem: paupertas humiliat uirum. sed parua nimis exiguaque referimus, si per singula. diuinitatis facta currentes specialiter reuoluamus, quae nullis explicanda sermonibus generaliter innotescant.

Liber Qvartvs

Iam cum Iordanis denuo fluenta transgrediens Iudaeae semitam praeteriret, passim uulgus inmensum, et cateruas ab omni uarietate languoris sine nomine curauit innumeras, inflrmos accipiens et incolomes remeare concedens. nil igitur summo conferre difficile est de se sperantibus Deo, cui facultas. prona subpeditat ardua planare, curua dirigere, quod est superbos ad humiliora deponere, errantibus semitam demonstrare. Esaias namque propheta magnificus ita noscitur elocutus, Christi cum denuntiaret aduentum: et erunt, inquit, praua in directa, et aspera in uias planas. numquid de saxis aut sentibus aut inflexis uiarum prophetauit anfractibus, cum Christus ad saluandum uenerit mundum non in siluis et montibus, sed humanis gentibus constitutum? hoc est illud etiam uox clamantis in deserto, quod ammonet: parate uiam Domino, rectas facite semitas eius, uiam scilicet cogitationum et semitas uoluntatum, qua Dominus ad mundi cordis habitaculum recto gradiatur ingressu. cogitationes etenim et uoluntates uiae sunt operum, quae bonum cuiuspiam siue malum praecedere uidentur effectum. quicquid ergo uis denegat naturalis, diuinae facillimum subiacet potestati.

namque belua camelus inmensa sicut foramen acus exiguum pro tanti corporis mole non potest transmeare, sic opulentus diues et tumidus nequiret ad regna caelestia tenuem angusti callis introire per portam, nisi rerum prouidus gubernator, qui totum lege continet nec tenetur ipse sub lege, quem nulla umquam facies aspicit, sed ipse cuncta semper intendit, motos hac condicione discipulos talibus fouisset alloquiis consolator: apud homines hoc inpossibile est, apud Deum autem omnia possibilia sunt; non omnibus quippe diuitibus patrimonium sui census est oneri, sed qui propriae malus est rector ubertatis. nam cum dicit Dominus per prophetam: aurum et argentum meum est, ostendit malum non esse quod eius est, si operarius illud bonus habuerit; nihil etenim differt, utrum bonis quis operibus nil dependat, an plurima malignis effundat. ille siquidem suas tuto seruat opes et collocat, caeloque thesauros occulit ac recondit, ubi non edacis tineae, non aeruginis scabrae quicquam morsus absumit nec furibus ad furandum aditus reseratur effossus, qui ieiunis cibum, sitientibus potum, peregrinis ministrat hospitium, maestos solatur in carcere, fouet aegros in corpore, cunctisque largissimus sibi tantum pauper est et egenus. nec dubitare quia debet illam prorsus in caelum substantiam peruenire, quae sub uilissima pauperis forma Christo probatur impensa, quae detrimentis augetur, spargendo seruatur, perit ut maneat, uitam mortua repraesentat.

Interea dum populo Dominus comitante uallatus Hiericho fuisset egressus, duos oculis captos aspicit considentes in aggere, reddi sibi lumina postulantes. petebant itaque considentes, quia gressuum mobilitati confidere tenebrae reluctantur aduersae. nec cunctata uel paululum uirtus illa pietati nil abnuens, quae salutem consueuit inferre, qua fidem sentit ardere, diuturno lumina somno compressa uigili repente tactu perexcitat claustraque latentium sub fronte reserans fenestrarum intrante protinus die noctem reppulit caligantem.

Hinc sacra templi per moenia rursus obambulans caecis dedit aspectum, claudis reformauit incessum.

post haec nobilium monumenta uirtutum, Dauiticam deserens ciuitatem, uenerat in loca Bethaniae, dieque remeans subsequente ad eius urbis denuo tecta pergebat. ficus haud procul a semita conexis frondium uelamentis umbrosa, cuius in robore cum nullum penitus pomum Dominus carnaliter esuriens inuenisset, iuhumanos arboris ramos non maledicto sauciat, sed praecepto condemnat increpans sic ineam: numquam ex te fructus nascatur in sempiternum. confestimque ficulnea sucis uiduata subtractis, infecunda protinus et deformis comarum posita dignitate peraruit. non tamen haec accipiamus ad litteram, licet manifesto credantur impleta, quoniam spiritalibus causis conuenit lex diuina. quid enim materies sine sensu peccauerat? praesertim quae fructum, sicut Marcus euangelista commemorat, incongrui ratione temporis non habebat: nisi ad instructionem Dominus nostrae utilitatis hoc ageret, qui factorum sermonumque parabolis uitale nobis iter ostendit. omnis igitur humanae conuersationis industria, quae Deo nil studet nutrire quod placeat, tamquam pigri stipitis arbor inutilis, plena fronde, non germine, lignis aequabitur concremandis, quemadmodum et illa ficus infructuosa consistens, quam dominus uineae qui eam plantauerat praecipiens amputari sub unius anni dimisit indutiis, ut, si fructum uel sero redderet, permaneret; alioquin merito iam periret. at uero iuxta canticum psalmi dicentis: iustus sicut palma florebit et sicut cedrus, quae in Libano est, multiplicabitur.

Exin oblatus est ei quidam cum furoris incommodo sermonis quoque subiacens detrimento, cui praeclusis faucium spiramentis nulla labiorum cymbalis uox sonabat, nihilque penitus ore denuntians tacendo mutam publicabat insaniam. sed conditor ille sidereus, infirma roborare consuetus, latronem angustiis anhelantibus inminentem a faucis obsidione decutiens, per aperta uocis itinera resolutae uinculis linguae plena reddidit loquaci libertate commercia.

Praeterea dum Pharisaei cuiuspiam postulantis propria Dominus sublimaret humilitate conuiuium, aderat properanter ingressa peccatrix mulier et famosa, quae multis delictorum uulneribus sauciata, uitam gerebat obscenam. Dominique corruens prouoluta uestigiis nec fletu proluere nec crinibus detergere nec pretioso quiescebat unguento pedes osculans inrigare, donec promulgata Dei sententia, quae cadentibus manum dare non paenitet, si nos antiquae lubricum poeniteat iam ruinae, uerbis indulgentiam talibus relaxaret dicens: fides tua te saluam fecit: uade in pace. o quantum miseris opitulatur infirmis illud confessione detegere, quod absconditum fit letale! nutrit sua namque uulnera qui celarit et stimulo doloris insertam medico nudare neglegit plagam. ecce nunc femina diuturni contagio morbi

polluta parui gemitus afflictione purgatur suique gurgite fletus abluitur et lacrimis perfusa, capillis extersa discedit munda quae uenerat sordidata.

Ad urbem quoque Gapharnaum nomine Dominus cam uenisset inque plurimo synagogae concilio caelestis populos edoceret, subito per humanae uocis ministerium corporale nequissimus ille diabolus talem fremuit in clamorem: quid nobis et tibi Iesu Nazarene? uenisti perdere nos? scio qui sis, sanctus Dei moxque Domino minaciter dicente per-u territus atque deiectus: obmutesce et exi de homine, spiritus immunde, magno reboans cum mugitu, quo diuino se fateretur imperio nerberatum, reliquit humana praecordia, fugiens in auras non uidendus obscuras. Similiter Dominus multis diuerse languentibus et uariae cladis calamitate uexatis opem praestitit salutarem multaque daemonia uerbo suae potestatis exclusa loqui penitus non sinebat, fidem maiestatis aetheriae tali dedignatus teste uulgari. quippe uetus anguis ille tartareus, uitae perditor, mortis inuentor. cum tota socialis pompae dementia totoque damnatae militiae foedo satellite caelesti deiectus e culmine, Christum, quem in illa nouerat arce sidereum, stupebat in terris carnis humilitate uestitum, magisque gemebat hinc liuidus, quod uirtutis Domino cernebat hominem sic dilectum.

Dumque Tyria dehinc loca praeteriens Sidonio Dominus graderetur in litore, curauit oblatum gemina quendam calamitate miserrimum, qui uocis et aurium priuatus officiis nec sua dare nec aliena poterat uerba suscipere. sed tactu manus aetheriae cunctis penetralibus, quae pernicies clauserat uiolenta, disruptis repente fores patuere inpulsae, uenarumque custodiis protinus relaxatis qui modo mutus uidebatur ac surdus et ipse loqui meruit et alios loquentes audiuit.

Tu quoque Dominicae nirtntis dona sensisti, cuius in oculis tartarea caecitate compressis Christus expuit, speciem ilico

(simulatae mortis extersit. cumque perennis uitae suffragia sacris habere populos edocens institutis Deum sese manifestius aperiret, uitans paululum turbas praecipitanter infusas ad stagnum marini gurgitis uenit, paruaque Simonis residens in carina plebem litore permanentem diuinis inbuerat oraculis. tandemque dicta definiens numquam desideriis copiosa, iubet altius eunte nauicula pelago retia dimitti piscantia, quae totae noctis euoluto curriculo nihil trahere de profundis opera ualuere frustrata. paret Simon sacro laetus imperio turbasque fluctiuagas linea doctus obsidione concludens, aquosi marmoris gentes murali cinctas obsidione captiuat, tantumque piscium multitudo sinus cumulauit extensos, ut et Simonis et quae socia propter adstabat squamosis molibus occupata periculis erepta sit uix carina. sic nos etiam plerumque perturbat maximi successus inopina felicitas, et gaudium, quod uotiue suscipimus, si modum mensuramque transcenderit, uelut onus intolerabile iam timemus; quia prompta diuinitati concedere metuunt homines uel optare.

Talibus insignis elarusque uirtutibus urbem, quae Naim dicitur, properabat intrare discipulis Dominus populisque uallatus, cum repente iuuenis aspicit cadauer efferri uanis exequiarum muneribus tristi ministerio sublimatum, cuius matrem secundo sors inuida pridem marito, nunc filio geminae uiduauerat urnae miseria. nihilque remorata pietas, do-

loris inimica, uitale protinus commodauit auxilium feretroque manu redemptionis attacto dixit Dominus ad defunctum: adolescens, tibi\' dico, surge. et resedit qui erat mortuus et coepit loqui, et dedit eum matri suae. licet enim iuuenis luce priuatus, torpore fuerit pigrae mortis oppressus et funus ueheretur extinctum, nec famulus Domino se uocante reticere, nec spiritus praesente uita poterat non redire. mox igitur omnis erat lacrimando qui nubilus facie redditur serenata conuentus et in recidiuum tramitem posito gressus maerore conuertens suis sedibus matrem candida reuocauit pompa gaudentem.

Nec tibi, Maria, salus exigua Domino medicante conlata, multis uulnerum plagis laesum pectoris curauit arcanum, quam septena rabies globo cuneata daemonico septenis armorum motibus possidebat. sed squamei serpens maculosus honoris, tremenda fugiens Omnipotentis imperia tuo pulsus ex corde, chaos tartarei petiuit inferni, septem membrorum gyros intorquens septenisque simul uoluminibus euanescens.

Tunc ne copiosae messis germen nberrimum rari cnltoris opera deficiente langueret, alios quoque duos et septuaginta discipulos mente simplices, puritate fulgentes, qui numero meritoque conspicui libra digni sint aurea nuncupari, uelut insontes agnos et mites ad asperas hominum mentes quasi lupos inter iubet ire raptores. talibus eos uerbis hortatur, et alloquens: ite, ecce ego mitto uos, sicut agnos inter lupos. rursusque reuersis alacribus, quod eis etiam daemones subiacerent, dixit haec ammonens: ecce do uobis potestatem calcandi super serpentes et scorpiones et supra omnem uirtutem inimici, et nihil uobis nocebunt. uerum tamen nolite gaudere, quia spi-ritus uobis subiecti sunt. gaudete autem, quoniam nomina uestra scripta sunt in caelo. haec est enim regula diuini iudicii uitam factis anteferre, non facta uitae praeponere. nam si meritum sancti cessauerit instituti, nihil habent momenti miracula, quae probantur et a malignis frequenter ostensa, quibus ille secretorum testis et arbiter gestorum se in retributione dicturum euangelicis ita praedixit eloquiis: non noui uos, discedite a me, omnes qui operamini iniquitatem. tales sub Aegyptia quondam Pharaonis aderant tyrannide duo sceleratae societatis artifices, qui Memphiticis uanitatibus confidentes Moysi caelestia nitebantur aemulari miracula, dolisque magicis fabricatas humanis nisibus aemularum opponebant imagines et figuras.

Interea cninsdam Pharisaeorum principis ueniens obsecratns ad epulas, non magis uescendi gratia quam eius domum clarificare festinans, uidit hominem falsae crassitudinis tumore distentum, cuius uenter aqua redundante perspicuus utris putabatur esse, non uterus, praegnansque cutis inmanitas necem parturibat inclusam, et tabescentium detrimento membrorum sinus augebatur inmodicus. ita macies ubique dominata totum hydropem in aluum turgidam congregarat. non tulit mundi pater hanc speciem se praesente consistere suaque sabbata, quae tunc aderant, non curauit hominem curare festinans, quem suum magis esse desiderat. nec enim hominem propter sabbatum Deus instituit, sicut in alio euangelii sancti capitulo suis Dominus ipse uerbis edocuit, sed sabbata propter hominem procreauit. tunc opus salutis inpertiens humentem uiscerum desiccari iussit inluuiem: cum repente morbosa paludis corporeae unda discessit lacusque uitreae iam carnis exhaustus lymphatae pestis subito uacuatur abscessu.

Cumque Dominus Hierosolymam petens per Samariam et Galilaeam Hierichumque transiret, quoddam castrum clementer ingressus est. quem procul ut decem miseri uidere leprosi, maculosa corporis obscenitate foedissimi, quos discolor sparsa uultibus poena turpi fecerat deformitate portenta, simul una uoce clamauere flebiliter: Iesu magister, miserere nostri. tunc singularis illa potentia, quae numquam pietate fit uacua, respondit miseranter ac dixit: ite, ostendite uos sacerdotibus. subitoque dum properant fugit omnis ex eorum membris iniquitas et mutuis se uisibus intuentes alterna pariter mundatione gaudebant, quod in nullo quicquam ex horrenda uarietate remanserat. ex quibus unus tamquam decimas pro omnibus percepti muneris oblaturus grata festinatione regrediens ante Dominum se prostrauit in faciem. magna uiri fides magnaque prudentia, qui sub unius qualitatis effectu geminae luit deuotionis officium: fides quod ab hoc se mundatum credidit quem rogauit, prudentia quod sacerdotibus se iussus ostendere Iesum maluit adorare. quis enim nisi Dominus Christus pontifex pontificum, sacerdos est sacerdotum? gemini libaminis auctor et conditor, cui secundum ordinem Melchisedech munera, quae pro nobis obtulit crucifixus, sui corporis et sanguinis offeruntur: triticeae segetis cibus suauis et amoenae uitis potus amabilis.

Cum uero Timei filius iuxta uiam fraudatus lumine resideret, qua Christum cognouerat transmeare, crebroque uociferans cum clamore nec populis uetantibus conticescens oculatae sibi tribui copiam claritatis magis ac magis postularet, ad Dominum uenire iussus aliena manu perrexit et uoti compos accepti nullo fultus duce remeauit. o. confidentiae uirtus infractae! quam uiolenter impetras quod optaris, et adsiduis ex corde precibus congregatis tamquam debitum exigas, quae postulas sic mereris! quicquid enim pro qualitate difficili res durior abnegarit, sola uotis simplicibus et honestis oratio frequens obtinet supplicantis, non quod aliquid Deo difficile, sed quod magnitudo causae sit humanitus desperatae. sicut ille, nocturno silentio qui panes sibi diutius negante postulans ab amico, quia iure caritatis mereri non ualuit, auxilio iutus inportunitatis extorsit.

Samaritana quoque Dominus loca praeteriens hnmanae sitis ardorem die collegerat aestuante, fonsque iugiter uiuus et perennis aquae semper inriguus, undam desiderabat exiguam, qua materiem gerebat corporis, epotandam. hic mulier illius regionis indigena, quae profundo latices hauriebat e puteo, dum modicae cunctatur munus aquae tribuere, cognoscens uoce prophetica numeroso uel alieno de coniuge sui criminis uitam, orat talia sibi Dominum fluenta largiri, quorum numquam deficiente substantia sitis deficeret abolenda, ignorans prorsus ac nesciens nullum tanto munere potiturum nisi qui gurgite Iesu Christi summersus undis spiritalibus anima fuerit, non corpore satiatus.

Dumque patrio tonans ore Salnator sacri moenibus resideret templi, populum miseratus errantem in rectum tramitem amica nitae monitione conuertens, ecce ducebatur abstracta coetu magnae multitudinis praeceps ad eum deformis adultera legitimae consuetudinis instituto lapidum ictibus obruenda. quam pio dum iudici saeuus accusantium furor ingessit damnare cupiens, liberauit, nam condicione proposita ut puniendi sceleris auctor existeret qui sceleris nihil haberet, nullus suo iudicio purus inuentus est qui feriret inpuram.

nec enim ex alterius oculo festucam quis audebat euellere, cum trabem sciret in proprio permanere. mox igitur totum rabidae seditionis incendium conscientiae fugit inundatione restinctum, omnisque tacite confitendo reus inuentus est accusator. tunc clemens Domini mitisque sententia manifesti criminis moecham non iudicans absoluit, sed miserans non puniuit reuersuram scilicet ad poenam, si reuerteretur ad culpam. nam quisquis canini ritus inluuie quae uomuit appetit et relambit, nec ueterem studet habere ueniam nec futuram, huius lucra deperdens quam inaniter adquisiuit, illius damna sentiens ad quam peruenire non meruit.

Hac etiam Dominus e regione discedens caecum conspicit naturalem, qui miserae matris ex utero lapsus ipse miserior, in lucem sine luce peruenit. tunc humani sator ille principii mundique conditor atque perfector operis sui fabricam non passus manere minus impletam speculari deficiente materia, lutum, naturale scilicet instrumentum, genarum claustris inliniens quod in homine minus esse conspexerat, de ueteri bonus opifex caemento suppleuit. nec prius tamen ille sumpsit aspectum, quam Domini praeceptis ammonitus Siloae salubrem uenisset ad laticem et tutus consanguinei medicamento iam limi unda oculos abluisset infusa. mox itaque sanis ex uultibus acies gemellae fulserunt tandem dignae conspicere quem prorsus ignotum habuere primitus diem. omnes igitur spiritaliter haec legentes oportet aduertere, quid mystica doceant huius facti miracula. caeca sumus etenim proles fetibus Euae creati miserrimae, per tenebras genuinae caliginis longis erroribus incedentes. sed postquam Deus habere dignatus est humanae carnis effigiem, data nobis est terra salutaris ex uirgine, quae fontibus sacri lota baptismatis, renascentis aperuit lumina claritatis.

Bethaniam deinde sollicitns salutiferis greesibus clementer aduenerat, ubi Lazarus humana finem condicione sortitus sepulchrali sub lapide quartae iacebat lucis cursu iam fetidus. cuius ad tumulum Domino ueniente collectae flebant pio luctu germanae, flebat turba consistens, fleuit et ipse simul Omnipotens, non deita.te sed corpore, qui frigentes artus exanimis, qua parte moriturus fuerat, hac dolebat. impendit namquelacrimas ut amicus, ostendit gloriam suae maiestatis ut Deus. quid adhuc Martha non credis? et tu Maria quid ingemis ? quae Christum dubia trepidatione cunctamini, an unum possit ab inferis hominem suscitare, qui totius mundi turbas innumeras rediuiua faciet animatione resurgere. igitur Dominus ut. imperiosae uocis iussu mirabili dixit exclamans: Lazare, prodi foras, magna repente formidine tartara patuere concussa, inferni penetrale contremuit, letale chaos expauit et lex profundae mortis abscessit; animaque sui corporis iterum fibris infusa rupto monumenti tutamine uiuum cernitur cadauer adstare. postque iusta sollemnia, post impletam funeris sepulturam, tamquam denuo fuerit editus et creatus, ipse sibi moriens et postumus extitit et superstes abscessit.

Vtque Dominus saeoularis ambitus caduca contemnens Deum: sese celsissimum magis humilitate monstraret, non altis curribus, qui pompae mortalis amor ostenditur, quadriiuga celeritate subuectas iter explicuit orbita sulcante puluereum, nec ardua frementis equi terga compressit, qui faleris et ostro conspicuus ora concutit inquieta, spumosum cruenti

pondus auri mandentia: sed uilissimi lento potius aselli gestamine Domino fuit honos ille sufficiens. cuius ungula non pretio magna, sed merito tanti sessoris claruit sub face nobilior, non illius impar antiqui, modico qui Christum quamuis cerneret in praesepi, Deum tamen esse cognouit. huius gratia nituit subiugalis, cui mediam gradienti per semitam plebs omnis subdidit uestimenta. dicite cuncti nunc populi, qui gentilibus hactenus subiacetis erroribus, cui gloria fuerit similis aliquando regnanti? cui palmis ac frondibus frequens umquam turba plenae festiuitatis occurrit modulans ymnis caelestibus cantilenam, nisi Domino Iesu Christo, qui sidereum cum Patre moderatur imperium princeps in principe sempiternum.

Liber Qvintvs

Inter has dinitum copias sine fine uirtutum pascha coeperat esse iam proximum, quo gloriosa Christi potentia mortalem nellet exponere resumptura carnem perpetuo iam uiuacem, non alteram, sed eandem, quam remuneratione lucis impletam ab inferis excitans eleuauit ad sidera. turbatusque pauxillulum mortis uicina ut homo formidans, talibus ad Patrem uerbis fiducia piae religionis exclamat Dei filium se demonstrans: pater, salua me de ista hora; sed propter hoc ueni in istam horam. pater, honorifica nomen tuum. nimium diuine locutus est et potenter, qui cum semet honorificari deposceret, patris nomen honorificandum esse signauit. Deus enim nomen est illi, quod pater et filius communi pariter maiestate possident indiuisum. uenit autem uox de caelo: et honorificaui et iterum honorificabo. quid apertius testimonio paternae professionis impleto? quid clarius caelestis est assertionis oraculo? tamen Iudaea gens perfida, quae pondus tantae ueritatis audiuerat, nequaquam signis ita manifestis inpulsa, Domini Iesu Christi deitatem credidit adprobatam. quidam enim strepitum fuisse tonitruus adstruebant, alii locutum eius angelum disputabant. o plebs oculis uere caeca et corde durissima, de qua prophetans ita locutus est Esaias: obcaecauit oculos eorum et indurauit cor eorum, uti ne uideant oculis et intellegant corde et conuertantur, et sanem eos. neque enim tonitruus Christum aut angelus creatura suum generauit auctorem, cui clamanti confidenter ad Patrem ilico respondisset ut Pater, sed ab ore Dei specialiter Patris, qui Filium uere cognouit, reloquens uox processit, ut hac saltim ratione compuncta turba nimis incredula sero caelestem duceretur ad fidem. hoc est itaque Patrem Filio respondere, suae uoci similiter consonare, quoniam uerbo genitus uerbum Patris est Christus, et parilis coniectura sermonis Patrem reuelauit in Filio, Filium reuelauit in Patre.

Tunc annui sacramento conuiuii cum paschales epulas celebraret ex more, ut humilitatem diligi suo potius edoceret exemplo, surrexit ac linteo se praecinxit doctorque discipulis Dominus sese, famulis pedes abluens, inclinauit tantumque suae deposuit fastigium potestatis, ut ab huius obsequii dignitate nec Iudam fecisset exsortem, quem nefandae nouerat proditionis auctorem. sed nihil hinc gloriae consecuturus eras, traditor execrande, ut mundus uidereris uestigiis, qui polluebaris in animis tamquam sepulchrum exterius dealbatum, quod foedis cadauerum sordibus intus horret impletum. nec doli Dominum latuere dispositi, sed illum futuri caput esse sceleris designauit, cui panem traderet panis ipse tradendus ad

necem. tunc manifestatus est sermo Dauiticus dicens: qui edebat panes meos, ampliauit aduersum me supplantationem.

Postea uero quam corporis sui Dominus Iesus Christus et sanguinis duo uitae munera consecrauit propriisque discipulis spiritalem cibum potumque porrexit, quo caelestibus epulis saginatae famem sitimque sentire nequeant animae iam fideles: mox in Iudae corda, nequissimas sedes ubi liuor inuenerat, tetri spiritus introiuit inmanitas, inque Dominum tela corripiens execranda seruilis belli concitauit insaniam, pactus scelus grande negotii sub qualibet quantitate mercedis; nec enim culpa manet in pretio, sed crimen conualescit in facto. tantundem sacrilegii triginta caecus argenteis paruum sumens munus admisit, quantum, si cuncta simul regna terrarum marisque diuitias et omnem uagis cum nubibus oram lucraretur aetheriam, flagitii perpetrarat. neque enim totius mundi bona sufficerent Christi fuso comparari cum sanguine, qui mundi pater est* uniuersi, qui hunc quoque nefandum nasci concessit. atque utinam matris arida sterilitate damnatus diem natalicium non uidisset nec aetheriae lucis iucunda conspiceret, aeterno torpore nil permanens; miseroque foret illa sors melior uitam nescire traditam quam sentire subtractam, aut confestim, ut meruit procreari, meruisset et mori fieretque psalmi principalis exemplum, quatenus ita prorsus toto deperiret a saeculo tamquam puluis, quem proicit uentus a facie terrae, nullamque memoriam sui nominis reliquisset infelix. tunc igitur audax, cruente, ferox, rebellis, insane, tunc fallax, crudelis, inique, uenalis ac perfide, tunc traditor, latro, fere proditor, inmitis et impie, praeuius ductor ac signifer hostes comitaris horribiles, aciemque sacrilegam gladiis et fustibus uiolenter armatam cum minaciter moueas, mendacibus osculis foedus incommodas mellaque uenenis adiungis et saeua Domino traditione blandiris? cur socium fallaciter profiteris et amicae fraudis salutatione perfungeris ? numquam noxios aut pax coniurat in gladios aut lupus oscula porrigit agno truculenta mitissimo.

Igitur operator sanctus uiHs traditus execrandis, opem solitam non relinquit, sed auriculam puero uiolenter abscisam, quam Petri gladius amputarat, ne quo se tempore pius a pietate suspenderet, protinus restituit ac sanauit. nec enim rationi conuenerat humanam Deo suffragari uindictam, qui sibi patris defensione transmitti plus duodecim milia legiones angelicas poterat postulare, si mallet de sceleratis poenas exigere quam suae caedis iniuriam relaxare.

iubet nudi mucronis ergo tunc aciem uagina condi custode, quoniam ipse uidelicet suam pro cunctis animam ponere, non uenerat alicuius eripere. ipsi namque tunc Petro confidenti uoce pollicito uelle sese cum Domino et mori dixit: amen, amen, dico tibi, quoniam non cantabit hodie gallus, donec tu ter me abneges, non infidelitatis hunc arguens, sed metum futurae trepidationis aperiens.

Mox ad Caiphae deductus est aedes, qui religionis ritu Iudaicae princeps illa quidem tempestate fuerat sacerdotum; sed in cathedra pestilentiae cum sederet et in peccatorum uia consisteret, principatum uidebatur scelerum possidere. concilium siquidem uiolenter accendi et falsis coeperat testibus excitari. uolabant in Dominum mille mendacia, uanis accusantium fauillis emortua, non fidei calore uiuentia, periebantque mox omnia motu propriae

lenitatis exhausta, sicut ignis insaniens per stipulas aridae siccitatis excurrens, cui uires alta cremandi cacumina materies non ministrat infirma, sed in cinerem protinus reuoluta perdit inanem flamma uictoriam.

Postquam nullum dolis iter arrisit, fraus uiribus cedens uertitur in furorem atque in Dominum manus erigere plebs armatur inpatiens. heu mihi quantis lacrimarum roribus inpeditus, quantis animi gemitibus sauciatus-ereotas in Dominum rabidi tumultus insania manus horreo memorare sacrilegas! denique nec caput colaphis propulsare nec faciem sputis adspergere nec palmarum ictibus uerberare plebs execrabilis conquieuit. ille tamen omnia patienter excipiens nostrae saluti se tradidit ac pro nobis sanctum corpus suppliciis deputauit. per illos enim colaphos habemus capitis sospitatem, illa sputa nostrorum uultuum sunt lauacra, his alapis libertatem sumus consecuti perpetuam..

At senior, cni ueritatis auctor cuncta praedixerat, quia manere nequibat infectum quod Christus signauerat adfuturum, usque in aedem principis sacerdotum Domini uestigia subsecutus, quod ex eius esset etiam ipse discipulis ter est agnitus, ter negauit. et gallus, diei nuntius, cantauit impletoque diuinae sanctionis oraculo pristini quoque sensus reuersi sunt Petro, qui memoriam culpae recolligens obliuionis in se castigauit errorem; gemituque continuo prosequente peccata fugiunt, delicta discedunt et lacrimarum imbres effusi dulcem ueniam fletibus amarissimis contulerunt. apostolicis igitur eruditi debemus exemplis uim poenitentiae meritumque dinoscere, ut talibus remediis adnitentes ab animarum fatigatione nostrarum mortiferos mereamur morbos excludere. si enim noxiis cogitationum uenenis aut actuum uel etiam contagiis fuerimus turpium sauciati sermonum, ad saluberrimam poenitentiae mox nitamur confugere medicinam, quatenus dolentes ex culpa non doleamus ex poena, lacrimantes ex uulnere non lacrimemus ex morte. nec tamen poenitentiam futuris paremus erroribus, sed praeteritis adhibeamus admissis. sub indulgentiae namque\' fiducia delinquentes difficile ueniam consecuntur optabilem, quam sibi plerique praesumptam securitate pollicentur, ut peccent. nam et Dauid propheta mirabilis dum indulgentiam praeteriti postularet erroris, ut hanc facilius impetraret, per ignorantiam se deliquisse tali prece signauit: delicta iuuentutis et ignorantiae ne memineris, Domine. quid ergo, quaecumque flagitia iuuenalis aetas admiserit in senectutem debent relaxanda seruari? absit ut in nobis uitia permaneant et senescant. sed cum diuina clementia patienti longanimitate mitissima iudicii suspenderit ultionem, nullae nos ex istis indutiis spes impunitatis obtundat; sed tamquam famuli diutius fugitiui sero saltim nostrum reuertamur ad Dominum, ab ipso uel senes lubricae iuuentutis ueniam postulantes, quamuis conueniat unumquemque peccantem confestim, cum adhuc est culpa recentior, poenitentiae ferramentis eius ulcus abscidere, ne serpentis morbi primitiae uelut radices amari germinis altius neglegentis agricolae remissione submersae, nullo ualeant euelli penitus iam labore. idem denique propheta, ne pro iuuenalibus delictis ut neglegens uideretur serius supplicare, addidit ignorantiam, quo apud pium iudicem facilius sibi relaxari meruisset errorem.

Igitur et Petrus apostolus Christum negare non studuit, sed in obliuionis casum simpliciter et ignoranter incurrit. nam qui sese mori uelle cum Domino plena deuotione promiserat,

alienus ab eius uideri consortio sub quolibet periculo non ferebat. prompserat enim inter cetera magnificum suae credulitatis exemplum, quod eum a Christo nec exitio posset segregare formido, ad quem media festinando per maria rapidos dudum se praecipitauit in fluctus, nulla uicinae mortis trepidatione deterritus.

Interea dies nonum uisura flagitium nocturnis maestior umbris inluxit, quae tenebrarum remota caligine Hebraei coetus infanda reserabat uulgo consilia. tunc ludas, draco nouissimus et priori similis homicida uenefico (nam sicut ille Adam uitae subtracto, sic et iste Christo morti contradito generationis humanae factus est persecutor), ad Pilati Dominum conspiciens deduci praetorium eumque uinculis adstrictum, qui resoluit uincula peccatorum, deriguit miser et horruit, pecuniamque, funeream mercedem scilicet cruoris innoxii, restituens saeuis dispensatoribus ac refundens pretio criminis sese uacuauit ille, non crimine. quid enim poterit securitati conferre trepidatio mortis ibi concepta, nullus ubi timor consequitur iam medelam secundum psalmi continentiam proloquentis: illic trepidauerunt timore, ubi non erat timor, hoc est, in ipso iudicio, ubi correptionis tempus et spatia non habet infructuosa formido, aut in inferni iam faucibus constituto quae potest opitulari confessio, cum legatur: in inferno autem quis confitebitur tibi? Iudas enim publicus parricida, qui, quod audere non metuit, non suum tantum parentem, sed totius mundi iugulauit auctorem, poenitudinis frustra remedium inuestigabat; quem post traditionis audaciam sententiae supplicium iam tenebat, ut securis ad arboris radices applicata, quae fructum protulit execrandum, mali roboris germen inutile funditus amputando saeuis ignibus deputaret. dementem subito correptus est in furorem, sibi mortiferum nihilominus molitus interitum, quamuis sanior ille tunc fuerit, cum nefandae coniurationis in se flagitium uindicauit, uiamque gutturis execrandi, qua uox processit inmitis uendens omnium redemptorem, faucibus nodatis adstringens, animam trabalibus laqueis expulit infelicem. parua siquidem poena pro tanto uideretur flagitio, cui nulla suppliciorum aequari ualeat magnitudo, tamen ipsum funesti genus exitii morsque pendentis ab alto cadaueris caelum negat aspici, terram uetat attingi, ut reus sceleris inauditi simul ab utrisque dignus elementis expelli nec aere frueretur ad uitam nec homo generali compositus more hominis animam dimitteret exhalatam. habet et aliud leti ista species propriae deiectionis indicium. quod enim in sublimi fastigio necem sortitus est perfidus et desertor, patefecit ex quanto culmine sit prolapsus: nuper discipulus, modo iam reus ; nuper apostolus, nunc apostata nominatus est.

Cum uero Dominus ante tribunal praesidis staret intrepidus, ut agnus mitis productus ad iugulum, nihil dignum morte repperiens, quod ei populus accusator obiceret, regem se dixisse, qui manifesto rex aderat, studio seditionis exclamant. nec mirari quispiam debet si plebs, amica fallaciae, ueritatem protraxit in crimen imperiumque sidereum et diuinam rennuit potestatem, quae Creatoris ingrata suffragiis lucos olim coluit, idolis obsecuta seruiuit. una quippe dementia parque uidetur insania Baal praeposuisse tunc Domino, Barabban praeposuisse nunc Christo, dumque pius occiditur impiusque seruatur, iustitiae mutauit uiam errans in utroque sententia: auctor mortis deputatus ut uiueret, auctor uitae deputatus ut obiret. ex hoc igitur cuncti, qui hactenus manetis infidi, Christum pro mundi salute

passum fuisse iam credite, qui flagris terga sulcatus, obprobriis lacessitus, poenas omnes amplectitur, ne perire suis meritis dignus uel latro sustineret exitium.

Heu quam triste falcis acumen est, quae messem Iudaicae posteritatis abscidit! nam qui necem Domini postulantes in se suosque filios eius sanguinem professi sunt permanere, dicentes furialiter et clamantes: sanguis huius super nos et super filios nostros, omnem fractam sui germinis damnauerunt, donec ab eis haec macula illius aqua spiritaliter abluatur, cuius in eis cruor letaliter dominatur adspersus. heu nequitia tui, Pilate, facinoris, quam patrasti! qui tot in uno iudicio uel potius praeiudicio crimina commisisti, quae si prouida sanandus mente cognosceres, non solas manus abluere, sed totum iugiter corpus sacro debueras aquae spiritalis lauacro \'perfundere. iustum iniuste diuerberas, regem praeses examinas, Deo te praeponere mortalis homo non trepidas. igitur luendi supplicii iam teneris in uinculis, quia numerosa per uulnera cruci Dominum creaturae configis, Caesaremque magis offendere quam Caesaris metuis conditorem.

Cumque militari Christns executioni contraditns mortis sententiae subiaceret, in ipso nihilominus cultu, quem regiae sub imaginis inlusione suscepit, magni gerebantur sacramenta mysterii. quod enim coccineae clamidis uelamen indutus est, cruentum futurae mortis demonstrabat aspectum. spinea caput eius corona circumdedit, quoniam spinas omnium peccatorum, quae humanum genus passim inuaserant, pia solus humilitate portauit. manu datam gestabat harundinem, mundano regno sceptrum uere consimile, quod pro motatione saepissima fragile, uacuum, leue cernitur et caducum.

moxque uestibus alienis exutus suis protinus est amictus, tamquam positurus in obitum corporis indumentum, quod se post paululum nouerat recepturum, nihil iam mutabile sumpturus, quippe post mortem plena cum maiestate suae carnis rediens ac resurgens.

Nec illud a consortio dininitatis abscedit, quod datum sibi uinum tristi felle mixtum labris tetigit et ab ore proiecit. signum fuit quippe mirabile, amaram mortem Dominum degustare confestimque uirus eius horribile reducis uultus auersione contemnere.

Igitur alto patibuli defixus in ligno iram discriminis execrandi pia religione mutauit et abiecta crudelitate pax ascendit in crucem uiolentaque saeui roboris instrumenta suis membris inlustrans poenam honore uestiuit, supplicium salute dedicauit, ipsaque pius in se tormenta sanctificans signum in damnationem propositum fecit beatitudine consecratum. ut autem nullus animo peregrinetur ignaro, crucis speciem causam uenerationis ostendere, quae Dominum meruit adoranda portare, per quattuor eam plagas orbis extendi prudenti debet quisque ratione colligere. caput enim Christi distentis in cruce membris expositi axis Orientis accepit, Occiduus autem limes plantis arrisit, Arctous dextera claruit, medius laeua refulsit. cunctaque prorsus mundi substantia Creatoris corpore fecundata crucis in se lineam rectis obliquisque limitibus demonstrauit impletam, quam primae lucis ab origine cernitur consecuta.

Cumque milites eius sibi nestimenta diuiderent, tunicam sortiti sunt quis haberet, quoniam suta non fuerat, sed de superioribus texta per omnia, nefariumque duxerunt speciem

tanti uiolare miraculi. legant haec scismatici profecto doctores et sciant, quid impietatis exerceant catholicam lacerando concordiam. si enim militibus sacrilegis ac funestis durum uisum est Christi carpere uestimentum, quale nefas admittunt qui ecclesiastica pace turbata ipsum Dominum Christum scismatibus diuidere non quiescunt!

Titulus quoque trina linguarum significatione conscriptus, habens Hebraicis, Graecis litteris ac Latinis: hic est rex Iudaeorum, supra Dominum legebatur adpositus. quae sit etiam huius ratio sacramenti, absurdum non uidetur inquiri. nec enim fugit a magno mysterio, quicquid gestum manifestatur in Christo. cur ergo tribus linguis hic titulus legebatur adscriptus, cum plures ac uarias multitudinum nationes nequaquam Hierosolimae defuisse apostolicorum actuum magnitudo testetur, et possit aut una interpretis diuersis lingua sufficere; aut, si cunctorum uoluit oculis hoc Pilatus exponere, pluribus linguarum commerciis instructam uulgi notitiam reddidisset? sed quia non est humana dispositione perfectum, spiritaliter illud sentiamus impletum. uera siquidem fides catholicaque confessio, quae designabatur in Christo, unum populis regem trino docebat explicari sermone; quod autem Iudaeorum regem eum specialiter uerbo pronuntiat, qui supra creaturam dominatur uniuersam, tam saeculari causae quam rationi conueniens est diuinae. primum quoniam Pilatus uel propter Caesaris metum uel propter suae credidulitatis admissum, quia regem dixerit quorum fuerit, definiuit, ne puro regni nomine designato generaliter eum regem uideretur exprimere atque aduersus Caesarem praedicare et tamquam in suum quoque rectorem decreta morte sacrilegus extitisse. dehinc quia rex Iudaeorum Christus religiose nominatur et omnis gentilitas idolorum cultibus occupata, cum Christiani dogmatis meruerit sacramenta sortiri, inter Abraham filios incipiet Dei filium nuncupare, cui legitur promisisse, quod eum faceret, sicut et fecit, omnium gentium patrem. Iesus ergo dictus est Rex Iudaeorum, non tantum praesentium, sed etiam futurorum, quia naturaliter germinis inutilem relinquentes horrorem, mox in-oleam fecundae suauitatis unguento sancti chrismatis inserendi perdent amaritudinem sterilis oleastri.

Quin etiam plebs feralis et noxia, nullis animum satiata suppliciis, cruentos ex utroque latere circa Dominum uiros eadem statuit damnatione confixos„ ut iniectas uulnerum plagas talium aceruaret iniuria personarum, licet meriti similitudinem non haberet similitudo sententiae. inter latrones namque iusto pendente carnifices trium uidetur esse par poena, sed duorum dispar est causa. illi quippe pro crimine rei sunt mundo: huic ipse reus est mundus, cuius sanguine liberatus est a peccato. in illo tamen Dominus patibulo constitutus potestatis suae iura non perdidit, qui de sublimi crucis examine, uelut de regali throno, iudex aequus utrumque prospiciens et amborum merita diuini cordis lance perpendens hunc elegit, hunc reliquit, non praeterita quae luebant facta discutiens, sed praesentes mentium diuersitates intendens. unus enim, a quo ferocis atrocitas instituti nec in mortis discrimine declinauit, saeuis Dominum lacerabat iniuriis, dictis mordacibus execrandis, tamquam caper hirsutus uenenosi dentis attactu palmiti sua-ao uissimae uitis inimicus, ita loquebatur inludens: si tu es Christus, saluum te fac et nos. alius uero spe meliore modestior, qui, dum suae parcit linguae, pepercit et poenae, supplicibus Dominum uerbis alloquitur, deflectens lumina, tantum libera quae gerebat, in terram, quoniam tensi uulnerum nexus

ab humilitatis officio nolentes inclinari palmas arcebant. nam postquam socium, qui iam desociari meruerat, iusti sermonis increpatione redarguit suaeque culpam proteruitatis agnouit, Dominum sic precatur: memor esto mei, cum ueneris in regnum tuum. quem pius ilico Dominus, ut errantem per auia deserta pastor ouem cum gratulatione recolligens, allocutus est dicens: amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso. o mirabilis et diuina promissio! paradisum se dicit intrare qui properabat ad inferna descendere, quatenus euidentius edoceret nullum tempus existere, quo Deus non ubique sit praesens. ut enim latronis animos iam beati mortis formidine uacuaret, non tantum inquit hodie mecum eris, ne sepulturam putaretur edicere, sed adiecit in paradiso, ubi flore perpetuo blanda per agros ridet amoenitas et inriguis uoluptas fontibus enutrita pulchresque molliter per hortos infusa, totum grata suauitate laetifieat interque beatos frondibus ramos ac nullis ultra pomorum decipientes insidiis serpens ingemit ille tartareus, antiquum sine lapsu degere iam colonum. ambo igitur uariis currentes. motibus ut latrones iter diuersi callis inuadunt ac locis remotioribus inminentes discretam factis uiolentiam perpetrarunt. ille fores infernas intrauit, iste supernas inrupit; ille caligine profunda submersus gehennae claustra penetrauit, iste limen clarae lucis ingrediens caelorum regna diripuit.

Interea snbiio cnnctus obscuratus est mundus, tenebris repentinae caecitatis oppressus ac mesta nebularum mole perfusus funereas dies celebrauit exequias; sol radiis remotus absconditis, tetra uelatus palla, delituit orbemque luctibus alienae noctis infecit. talem siquidem uultum patris orbata solatiis meruerunt elementa sortiri, ut cuius ortu laetata sunt, tristarentur occasu. sicut enim Domino nascente lux claruit, ita moriente discessit. tunc stella per diem fulsit, modo nec in nocte comparuit. sed quamquam caelo terraque fugitiuum lumen abscessit, non tamen diutius in hac remotione permansit per ipsa temporis interualla suspensi, magno uisum conuenire mysterio. nam sicut tribus horis mundi facies tenebris oppressa subiacuit, ita Dominum triduo clausum tumuli sepultura contexit.

nec tellus sine clade tunc adstitit, omnibus contremesoens fundamentis, quae talia sentiebat admitti, mundique rata uenisse iam finem dubio pependit natura sub termino, ne summus scilicet apex ad inferna descendens omnem protinus molem secum iugiter inclinaret in mortem atque proprium comitatus auctorem praeceps in chaos mundus efflueret. sed illa pietas diuinitatis inmensa properabat clementer ad tartara, quo perdita restitueret. non quo instituta deperderet.

cumque talia cernerent euenire pericula qui Dominum ligno crucis affixerant, nequaquam expauere tot signa, tot praesentis metus inaudita prodigia. quin insuper cum potum sitiens postularet, unus de plebe nequissima spongiam calamo nexuit et acetumeius ori porrexit. o quam Iudaeorum menti nequissimae liquor fuit ille conueniens, qui deteriora secuti uel infima pro culpa scilicet infidelitatis manzeres sunt uocati! sicut enim uina suauia, cum fuerint in acetum triste conuersa, cunctis a mensarum poculis repulsa iactantur, ita gens ista feralis et impia, quae priscis temporibus Deo placuerat, nunc odibilis et nimis est execranda.

Vt ergo beatae Dominns omnia passionis impleuit, aaimam protinus suam sancto de corpore uolens ipse deposuit, eam uoluntarie rursus ipse sumpturus, ut fecit, quoniam mortuus quidem fuerat sed uiuebat, membris obeuntibus non diuinitate defunctus. audiamus ex eius persona Iohannes euangelista quid referat; ait enim Dominus ad discipulos suos: propter hoc me Pater diligit, quod eg« pono animam meam et iterum accipiam eam. nemo tollit eam a me, sed ego pono eam a me: potestatem habeo ponendi eam et potestatem habeo iterum accipiendi eam. hec mandatum accepi a Patre. quis itaque possit dubitare uel audeat cum, cui suam ponere licuit animam cum liberet, potuisse quoque resumere cum placeret, et hanc in sese magis operari uirtutem, quam dignatus est in plurimis demonstrare ? reserantur fores ecee tartareae Christo ueniente deiectae, patet inferna retro iam semita, rumpuntur saxa, finditur terra, uacuantur sepulchra corporibus, reuiuescit turba sanctorum; et ne fides defecisset in credulo, agnoscitur resurgentium multitudo.

tunc illud quoque templum mirabile, plenum religionis antiquae, maioris templi culmina cecidisse conspiciens, uelut alumnus tristis et ingemens proprium defleret auctorem, discisso protinus uelo nudum ounctis pectus ostendit, interiora scilicet euidenter arcana gentibus reseranda significans et populis fideliter adfuturis, quoniam lex, quae sub Moyse uelamine diu tecta permansit, Christo nobis adueniente perclaruit. dic age, mors tristis et impia, nunc ubi tua sit feralis illa uictoria, nunc ubi stimulus execranda tibi seruiens ad sepulchra, quae a primae generationis interitu nullis umquam saturata funeribus humanum genus inuadens miserae soles fragilitati poenali semper dicione dominari? ecce nunc ad Christum to pessima non uenisti, sed ad te Christus ultro descendit, cui sine morte licuit mori, qui cuncta gignens, cuncta constituens te solam liuidam non creauit. scriptura quippe uenerabilis dicit: Deus mortem non fecit. originis igitur tuae si materiem cupis agnoscere, serpente patre conciperis et culpa genetrice procrearis, sed indulgentia nunc regnante consumeris.

Interea Domini spiritus iam de corpore migrarat ad tempus, frigidaque crucis in robore Christi membra pendebant, et adhuc furor arma non deserens inimicae manui lanceam subministrat ictuque nefario latus Domini plaga uiolauit infixa, altum uulnus aperiens ac defossum, per quod sanguis pariter et aqua fluxerunt. o quam catholico dogmati sociatur haec causa! o quantum Trinitatis fidei conueniunt haec sacramenta! corpus namque sanguis et aqua tria uitae nostrae sunt munera. omnes enim, qui Christo duci nos tradimus, in aquarum fonte renascimur eiusque corpus et sanguinem sumentes edimus ac potamus, ut templum sancti Spiritus esse mereamur. nam et Paulus apostolus ita loquitur dicens: an nescitis, quia templum Dei estis et Spiritus Dei habitat in nobis? quod ut Dominus iubeat templum nos inmaculatum gerere supplicemus, quatenus angustos et tenues tantus mansor sibi faciat idoneos et capaces.

Postquam igitur thesaurum corporis pretiosi depositum sacer locus ille suscepit, qui Domino ibi iacente nobilis claruit, resurgente nobilior triumphauit, generatio fallaciae iam deuota consuetum sub impio corde nefas excogitans Christum nocturno silentio discipulis iactitat rapientibus auferendum, ut sicut ipse praedixerat, diem uulgaretur

surrexisse post tertium. hac itaque Iudaei furtiua suspicione perterriti plurimam petunt custodiam sollertius adhiberi tumulique fores et ianuam fida nimis obsidione uallari. si nondum post crucis acerba supplicia, post ferri plagas et uulnera, post mortalem corporis sepulturam, cruentum, carnifices, implestis officium nec odium post innocentis exitum saturastis iniustum Dominumque potentiae singularis, qui totiens animas eduxit ab inferis, suam reuocaturum potius non probatis: in peiorem partem consilia uobis apta peragite, fouete sensibus dolos perfidiae nutrimentis ia armatos, sepulchri claustra signate, uigilias militares adponite, monumentum saxo praecludite cunctaque malignis, ut facitis, dispositionibus instruentes dicite: quis Deum poterit custodire, cui cuncta reserantur, nihil obstruitur? regnat in caelis, imperat fretis, dominatur et inferis. quid itaque, tumultus in-20 condite, perdis opus excubiis et labore? quid fidem niteris explorare, quam non uis, etiam cum probaris, admittere?

Interea illud triste post sabbatum coeperat dies inradiare festiuus, qui Domino dominanti gratissimus nomen ab eius maiestate sortitur, dictus hoc honore Dominicus, quippe qui tantum consecutus est dignitatis, ut primus meruerit intueri mundi nascentis originem et resurgentis Christi uirtutem. sic enim liber Geneseos, rerum manifestus assertor, die septimo sabbatorum a suis requieuisse Deum dicit operibus. apparet ergo perspicue, quod caput orbis iste sit dies, a quo primario per ordinem definitum numeratur septimus sabbatorum, quem gloria regis aeterni tropaeo quoque suae resurrectionis inlustrans primatum cum religione concessum dierum censuit retinere cunctorum.

huius lucis ortu conspicuo mater uirgo cum ceteris mulieribus fideliter congregatis, quae munus pariter ferentes aromatum Domini uenerant ad sepulchrum, lacrimis ora sulcabant, pectus gemitibus commouebant. moxque locum conspiciunt sepulturae uacuum corpore iam patere, sed mira plenum redundare uirtute. de caelis angelus namque descenderat et a tumuli foribus euoluto mirabilis residebat in saxo, uultu flammeus, uestimentis albatus, ut gemina, uidelicet diuersitate resplendens terrorem pariter laetitiamque monstraret, terrorem profecto custodibus ignea facie comminatus, laetitiam quaerentibus Christum niuea uestis iucunditate blanditus. ergo mulieres angelica reuelatione firmatae Dominum gaudent reuixisse post mortem.

milites autem tali uisione perterriti uitam nequeunt retinere in ancipiti discrimine constituti desertaque continuo statione praecipites urbem repetunt, miracula referentes gratisque manifesta renuntiant. postquam fidem pretio uendiderunt, in fallaciam permutantur ignauam, moxque Christi discipulos nocturnae quietis insidiis aucupatos eum diripuisse confingunt dic, nefande custos et improbe, fare, scelerata legio, quid mediteris adstruere, quae studio pecuniam conquirendi foueam tui casus non uides et periculi, quantum supplicii merearis ignoras, cum mauis neglegens uideri quam uerax. constat enim te fuisse peruigilem, sollicitum, perspicacem, numquam lumina somno flexisse, nisi labori uicibus perfouendo proximus rite collega succederet, ita locum excubiis communisse, ut nullis adiri posse fraudibus appareret. num Christus, ut audes falsa uoce componere, nocturni operis tempore te quieto suorum manibus raptus est a sepulchro, cuius ibi lintea,

cuius adiacent uelamenta, circa cuius residet angelica uirtus exuuias P an beatum corpus ille, qui rapuit, prius exuit et nudauit, celerius arbitratus detectum posse subduci quam ligatum, sicut manebat, auferri, cum sit mora furtis rapacibus inimica potueritque cautius et latenter cum suis quoque Domini uelamentis auferri. mentita est iniquitas sibi. habet tamen ista res gratiam figurati sensus egregiam. Iudaeis etenim Christum spiritaliter constat ablatum, quem nos tota mentis et pectoris deuotione portamus. plange, Iudaea, tuos itaque sacerdotes, plange ministros et populum, quae pro tan-I tis deserta flagitiis non iam tuba gaudebis, non unctu firmaberis, non sacrificiis perfrueris. cuius spe namque uirtutis tibi tuba perflabitur, cum regem uideas interemptum? quis unctus ultra iam dabitur, cum ipsius unctus amiseris principatum? quae uictima ferietur, cum uictima fuerit pastor ipse mactatus? discedat synagoga proprio iam colore fuscata: Christus sibi pulchram niueo decore sociauit ecclesiam.

haec honorem Mariae praesentat et gloriam, quae, Domini cum claritate perspicua semper mater esse cernatur, semper tamen uirgo conspicitur. huic sese Dominus ilico post triumphum resurrectionis ostendit, ut pia genetrix et benigna talis miraculi testimonium uulgatura, quae fuit nascentis ianua, dum uenisset in mundum, haec esset eius et nuntia deserentis infernum.

Mox deinde conuiuio cum quibusdam nelnt praeteriens uiator interfuit, atque confractione panis eorum se sensibus et oculis publicauit, quia. cum uerus ipse sit panis, illis luminibus innotescit, quos fides interior reserans ac detegens ad agnitionem Domini gratiae claritate perducit.

frequenter etiam diuersis temporibus et momentis manifestum sese discipulis demonstrauit: nunc uescentibus inopinus apparens, nunc obusti piscis et faui cibos accipiens, quatenus euidentius edoceret res esse corporis dapes, quas edendo uidentibus approbauit illa se membra nunc gerere, quae nuper gesserat ante.

Rursus idem, cum metuentes apostoli plebis, quae Dominum saepe negauerat, uiolentam sustinere saeuitiam, clausis domus ianuis permanerent, obseratis adstans foribus inprouisus, pacem cunctis dedit salutatione sermonis, ut afflictis laetitiam tribuens repensam, quod prophetica uoce signauerat, approbaret, quia cor contritum et contribulatum Dominus non relinquet. moxque manus aperuit perforatas, plagam lateri nudauit infixam, ne phantasma crederent, si uulnerum indicia non uiderent.

Quoniam uero Thomas aeque nenerandus apostolus, quem Didymum uocabulo nuncupabant, ibi non aderat, et talia sociis referentibus non credebat: ecce Dominus eodem postmodum residente cum fratribus inmotis se denuo foribus repraesentat, qui numquam spiritaliter ab ipsis abscesserat, coramque cunctis uisus in medio non dedignatur morem gerere trepidanti discipulo: palmisque rursus et latere demonstratis tactu uulnerum patitur se probari, magis hinc agnitus, quod ipse sit Christus, quia dubitantis animum placida fouit lenitate susceptum. quisquis enim dolos artifices caeca sub imagine fraudis exercet uanasque nebulas et figuras ad decipiendas instruit mentes incautas, non uult inquiri, non

uult sua facta cognosci, quo lateat sub nubis uelamento fallacis, oculosque compositis miseros simulacris inludens odit sollicitos, si deprehendi coeperit, et amicos. Dominus autem uerax in omnibus Christus etiam credere dubitanti mitissimus, non irascitur ambigenti, sed ut digitos quoque mergat in uulnera, leni facilitate concedit, sciens huius probationis exemplum non ad Thomae tantum, qui fuerat iam beatus, sed ad fidem deinceps pertinere multorum.

Post paucos iterum Dominus dies Petro piscanti cum sociis ad marinum sese litus ostendit, totaeque noctis labore peruigili nullam cernens fessos habuisse capturam, dextrum retia dimitti iubet in pelagus, confestimque clauso gurgitis salo piscosae congregationis inmensa crepantes sinus eduxere cum praeda, quam ante Domini gaudentes proiecere uestigia. tale genus ergo miraculi non uulgari facto sentiri, sed typica debet intellegentia ponderari. retia siquidem credamus praecepta Dei lucida nimis atque perspicua, quibus omnes dextera sectantes a saeculi fluctibus eruendi clauduntur Christi uestigiis inclinati.

nam et piscis supra prunas adpositns, eodemque panis in loco simul ab ipsis inuentus catholica religione cernitur non carere. nam piscis aqua uidetur intellegi, qua nos ablui certum est ac renasci, panis Christum significat saluatorem, cuius eodem corpore uescimur ad salutem. ignis Spiritus sancti gerit imaginem, quo deuoti consecramur ad fidem. in eadem namque specie demonstratus effulsit, cum beatos apostolos, sicut liber eorum Actuum protestatur, clara sui diuinitate perfudit. tunc ad epulas eos sumendas inuitat placida solemnium praeceptione uerborum, qui mensae Domini mox unanimes congregati cibos sanctae benedictionis accipiunt et Christum plena fidei ueritate cognoscunt.

Cum uero modicis surrexissent dapibus competenter impleta, eam Dominus, an eum diligat, clementer interrogat. em protinus annuenti cupiens greges utpote bonus pastor augere, tamquam fidelissimo nimis operario uel probato suas oues agnosque commendat. et haec tertio repetit ac reuoluit, ut recentioris culpae trina negatio parili dilectionis purgaretur ex numero. quod autem Petro specialiter alendi gregis tribuit dignitatem, cum probetur omnes aeque diligere, non ad aliorum pertinet detrimentum, sed rationi uidetur esse coniunctum. hoc animal namque mitissimum pro simplicitate naturae iustis est comparatum, quos, cum uenerit in maiestate sua rex omnium, aliter a dexteris adstantes, sicut ipse docuit, alloquetur: uenite, benedicti Patris mei, possidete regnum paratum uobis a constitutione mundi, et cetera. ingressuros igitur iustos in regnum consequenter illi commendat, cui claues se daturum eiusdem regni promiserat.

Inde monitis ees beatis erudiens et pacifioae roborans traditione doctrinae per omnes imperat terras religiosae fidei praecepta dispergere sacrique baptismatis unicam trinitatem cunctis gentibus praerogare, sicinquiens ac decernens: data est mihi omnis potestas in caelo et in terra. euntes nunc docete omnes gentes, baptizantes eas in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, docentes eos seruare omnia, quaecumque mandaui uobis, et cetera.

Cumque diuinitatis omnia mandasset impleri, mox in Bethaniam iisdem pariter eductis egressus coram beatis protinus uiris, qui tanti uisionem triumphi meruere sortiri, per oras

euectus aetherias, arcem sidereae dominationis ascendit et ad dexteram patriae residet maiestatis, totumque proprio regit et gubernat arbitrio, qui cuncta iugiter excelsa possidens ac profunda post caelum descendit ad tartarum, post tartarum remeauit ad caelum. ob hoc igitur uoluit hisdem praesentibus ad astra migrare (quantum paruitatis meae dignatur sensibus aperire), ut iter eis qua sequerentur ostenderet, quibus ante passionem sibi dicentibus: Domine, nescimus quo uadis, quomodo possumus uiam nosse? respondit euidenter et dixit: ego sum uia et ueritas et uita. uia, quoniam per eum Patris peruenitur ad gratiam. ueritas, quia credentibus tribuit quae promittit. uita,. quoniam morti non subiacent quos adoptat. laetissimi intuentes ergo discipuli Dominum supra nubes excelsum coruscos siderum tractus propriis deuicto mundo calcare uestigiis uenerantur supplices et adorant, redituque gratissimo famulatas eius gressibus aerei tramitis plagas, quas oculis uiderant, reuoluunt cordibus et reportant cunctas monituri gentes, ut credant. testes namque fideles et maximi diuinae probantur esse uirtutis, qui facta Domini Iesu Christi uidentes innumera nobilium scripserunt pauca gestorum. nam si religiosis omnia potuissent chartis innecti nostri miracula Saluatoris, nec ipse forsitan mundus, sicut Iohannes euangelista testatur, qui scriberentur, uolumina caperet uniuersa librorum.

Source. Latin text from the Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum (CSEL) collection of the Open Greek and Latin project (digital edition of ***Sedulii Opera omnia*** edited by Johann Huemer (Vienna, Gerold: 1885) Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum 10), encoded in EpiDoc TEI XML. Digitised and corrected by the Open Greek and Latin team (University of Leipzig and partners); the text is taken from the printed edition by OCR with correction, so some errors may remain. SermonIndex has only divided it into short sections for reading; the critical notes, margin notes and apparatus of the printed edition are not shown here but are kept in the XML download.

Licence. Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0). You may share and adapt this text if you credit the Open Greek and Latin project and release your version under the same licence.